

ВІСНИК

УКРАЇНСЬКИЙ ЖЕСЕРАЛД

СУСПІЛЬНО ~ ПОЛІТИЧНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXXII, Ч. 11
YEAR XXXII, No. 11

ЛИСТОПАД — 1979
NOVEMBER — 1979

ЦІНА 0.90 ЦЕНТІВ
PRICE \$0.90

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ЗМІСТ

I. ДУРБАК — Листопадовий Чин	1
У Нью Йорку гідно відзначили 50-ліття ОУН	3
Слово Патріарха на святі в Римі	4
СТЕПАН ГОЛЯШ — Вклад ОУН в розбудову укр. збройних сил	5

СТОРІНКА ОЖ ОЧСУ

ЗЕНА МАТЛА-РИХТИЦЬКА — З нагоди Року Дитини	8
ВАЛЕНТИНА ЮРЧЕНКО — „Білодан“ (Уривок із нового твору)	9
Сл. п. Марія Малащук	11
АЛЛА КОССОВСЬКА — „Рік Дитини“ і наші діти	12
Із поезій про Валентина Мороза та ін. вірші	14

З УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Перше знайомство на Сході України (До 50-ліття ОУН)	15
ПРОФ. І. ЛЕВАДНИЙ — Баталія під Полтавою — українське Маренго	17
ЛЕОНІД ПОЛТАВА — ОУВФронту в Чікаго. (Початок нарису)	20
ПАНЬКО НЕЗАБУДЬКО — Мечем Арея по голові (Фейлетон)	23

ПОСМІЙМОСЯ...

Журнал „Лис Микита“ з жовтня 1979 р. писав про „Вісник“:

„Очусівська коломийка
Ой, „Віснику“, Вісниченько,
Жаль твоєї слави,
Колись ти був Оунівським,
А тепер Полтави.

Ікра“.

*

А Валентин Мороз написав про журнал „Лис Микита“ й видавця:

„Гарно рисує; має добру руку. Якби йому ще й голову“...

ВІСНИК

ЛИСТОПАДОВИЙ ЧИН

Пам'ятного першого листопада 1918 р. Княжа Галицька Земля стала знов господарем у своїй хаті і на своєму полю, після майже 600 літ чужих окупацій і переслідувань.

Перша світова війна, що спричинила багато знищенні й зубожиння західноукраїнських земель, браку товарів і харчів, евакуації фронтових смуг, мобілізації всього чоловічого населення, від 18 до 55 років, до австрійської армії, завдала нашій вужчій батьківщині — Галичині важких випробувань.

Серед такого воєнного лихоліття великі й радісні надії збуджували вістки з-над Дніпра від весни 1917 р про революцію на землях колишньої царської імперії, про національне й державне відродження України, про створення Української Центральної Ради — українського уряду, перших українських полків, про мир у Бересті та звільнення України від московсько-большевицької окупації. Українські Січові Стрільці та українські вояки з австрійської армії помагали заводити порядок у будові української держави.

Осінню 1918 р. вже видно було, що Перша світова війна скінчиться програною центральних держав: Німеччини, Австро-Угорщини, Туреччини й Болгарії. Народи Австрії почали творити свої національні держави. Дня 19 жовтня 1918 р. у Львові створено Українську Національну Раду, ухвалено створити з українських земель Австро-Угорщини українську державу, що в майбутньому об'єднеться з усіми українськими землями в соборну українську державу.

У Львові постав літом 1918 р. Український Військовий Комітет, що мав підготувати перебрання влади в українські руки. Цей комітет діяв дуже справно, у великий таємниці. Організаційний референт УВКомітету, підхор. УСС Д. Паліїв, втягнув до праці наших студентів, головно богословів, пластунів, та розіслав їх по всіх містах Галичини, щоб

скрізь перебрали владу в означений час. Поляки заповіли, що 1-го листопада переберуть владу в Галичині, тому голова Укр. Військового Комітету, сотник УСС Дмитро Вітовський, вирішив вночі з 39-го жовтня на 1-ше листопада перебрати владу у Львові та у всій Галичині.Хоч у Львові було тоді тільки 1,400 українських вояків і біля 100 старшин, але вдалося між 1-ю і 4-ю ніч Першого листопада перебрати владу й зайняти всі важливі пости. Поляки зовсім того не сподівалися, були заскочені і не чинили опору, їх розброєно.

Ніч була хмарна, але ранком 1-го листопада засяло ясне сонце! Українці Львова й цілої Галичини з найбільшою радістю споглядали на українські прaporи на державних будинках, читали повідомлення Української Національної Ради, бачили українські стійки і стежі. Неописана радість охопила наш народ.

Я пригадую, як учасник тих подій, що вже того самого дня пополудні польські легіоністи почали

Роман Купчинський

ЛИСТОПАД

Пожовкле листя, сіре небо,
Осінній вітер, листопад,
О, скільки споминів далеких
До нас вERTAється назад!

Був час і вітряний і зимний,
І листя падало на шлях,
Та в душах нам світило сонце
І квіти нам цвіли в серцях.

О, незабутій Листопаде!
Пройдуть літа, пройдуть віки,
А ти стоятимені над нами,
Як тіль Господньої руки!

обстрілювати українські стежі і стійки, почали мобілізуватися до наступу на українське військо.

У Львові було тоді 150,000 поляків, 100,000 жідів і тільки 40,000 українців. Поляки мали багато старшин, мали за собою польське робітництво, залізничників, „батярів“, що знали добре кожний куток Львова і каналами передиралися й оточували наші оборонні точки опору. Наші вояки, переважно діти села, старші вояки й ополченці, держалися геройськи, день і ніч, серед безнастаних атак з усіх сторін львівських „батярів“, але поляки мали десятикратну перевагу, краще орієнтувалися в терені й мали велику підтримку польського населення, поміч із Варшави і Кракова.

Українські Січові Стрільці приїхали з Буковини аж 3-го листопада, нечисленна поміч зі сходу України прибула ще пізніше, мобілізація не принесла успіхів, бо ще не повернулися наші вояки з італійського фронту та з ворожих полонів. Брак більшої військової сили і брак рішучого командування, часті зміни наших командантів Львова, незвичайність міської партізанки для наших фронтових вояків, що звикли воювати в окопах з вояками, а не з підлітками й жінками, що їх використовували поляки для несподіваних нападів, — все це причинилося до відступу наших військ зі Львова після трьох тижнів геройських боїв з переважаючими польськими збройними силами.

Українська Галицька Армія, яка мала біля 120,000 війська всіх родів, повних 7 місяців облягала Львів, але мусіла відступити за Збруч під натиском польської армії ген. Галлера, добре озброєної, модерно обладнаної у Франції.

Наші тодішні політичні провідники сподівалися, що як наше військо зайде Львів і всю Галичину, то переможна Антанта визнає нашу державу й не допустить до війни. Не було в нас потрібної довішої підготови, духової, технічної, персональної, не було доброго пляну, розподілу праці на різні ділянки державного життя. Поляки свідомо не допускали наших людей до державних становищ, навіть до залізниці, пошти, всіх урядів, і тому так важко було їх урухомити. Найгірша справа була з військом, бо тоді мало було наших фахових старшин вищих рангів. Якби наші війська створили фронт над Сяном, висадивши всі мости на Сяні, тоді мали б природну лінію оборони. Не помогло геройство наших вояків, коли нестало набоїв, а їх можна було виміняти за нафту від Мадярщини.

Та, не зважаючи на всі недоліки, брак підготови та доброї організації армії, 61 рік тому українське населення Галичини виявило подиву гідну єдність, солідарність, почуття обов'язку супроти батьківщини. Всі наші партії тоді об'єдналися, навіть т. зв. „старорусини“ та московофіли спільно виступали з народом. Такої єдності, як у листопадових днях і під час українсько-польської війни в 1918-19 роках, не було ані перед тим, ані потім. Ми не мали тоді ніяких приятелів у світі. Поляки мали численних приятелів, що помогали їм збудувати державу, озброїти армію, а нас не визнавали як окрему державу, бо на наші землі зазіхали і поляки і москалі!

Після цих років багато змінилося в нашу користь. Ми маємо тепер добрих фахівців на всіх ділянках, маємо добрих приятелів у багатьох країнах вільного світу. Національна й державницька свідомість нашого народу зросла значно, бо український народ пролив ціле море крові, утратив 26 мільйонів своїх найкращих синів і доньоک, знищених ворогами. І ця кров мільйонів героїв кличе нас здійснити великі заповіти наших славних предків!

Віримо, що прийде Другий Листопад, і тоді завершиться успішно будівництво нашої соборної Держави!

І. Дурбак

НАБУВАЙМО БЛЬОЧКИ ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ

Відомо, що для ведення власної політики необхідно мати і власні фонди. Тоді немає того, про що писав ще Тарас Шевченко: „Німець скаже, ви моголи — моголи, моголи...“ Німець чи хто інший скаже своє — а ми скажемо НАШЕ!

Для зміцнення Фонду Оборони України — масово набуваймо видані в Золотий Ювілей ОУН купюри-бліочки: темнозелені в ціні 5 дол., темносині в ціні 10 дол., або ж темновишневі — в ціні 25 дол.

Ваші трудові гроші, Дорогі Друзі і Подруги, підуть на найвищу ціль: Принесення Української Національної Революції на Батьківщині, тимчасово окупованій Росією, а в ділянці закордонної праці ОУН — на поширення українського національного імені у світі та нав'язання ще більших контактів із законодавцями вільного Захуду в обороні національних і людських прав України.

Нехай не буде між нами свідомої українки, українця, які не підтримали б Фонду Оборони України!

У НЮ ЙОРКУ ГІДНО ВІДЗНАЧИЛИ 50-ЛІТТЯ ОУН

Заходами Крайового Комітету для відзначення 50-ліття ОУН, до якого входили понад 25 осіб і яким керував голова ГУ ООЧСУ ред. Ігнат Білинський, заступник мгр Євген Гановський, у Нью Йорку, в історичний залі „Тавн Гол“ відбувся в неділю 14 жовтня незабутній святковий концерт.

Понад 1,200 гостей, духовно піднесені „Молитвою українського революціонера“ у виконанні майстра рецитації Євгена Курила, встали під звук сурми і хвилинною мовчанкою вшанували пам'ять тих, які не загинуть ніколи в народній пам'яті: полк. Євгена Коновалця, Провідника Степана Бандери, членів ОУН, вояків УПА, Нескорених у Нескорений Україні... Просто і шляхетно була удеокорована сцена п. Тарасом Гірняком: на червоному полотнищі — знак ОУН та золотом відписана цифра 50, обрамлена золотими гілками слави і надії, додавала святкового настрою учасникам вечора і численним виконавцям програми.

Мгр Т. Буйняк, голова ЛВУ в Канаді, підкреслив у промові головне завдання і осяг ОУН — плекання серед народу характерів лицарів-дружинників, які переможуть або згинуть у боротьбі за УССДержаву, схарактеризував основоположника УВО та ОУН полк. Е. Коновалця, як лицаря-соборника, високо підніс знамено Революційної ОУН під проводом Степана Бандери.

Три пісні композиторів І. Соневицького, Р. Китастого і М. Фоменка у виконанні солістки Марти Кокольської-Мусійчуک, акомпанімент Т. Гринькова, ввели слухачів у прекрасний світ рідної музично-вокальної культури, цілеспрямовано-національної в час, за висловом Провідника ОУН Ярослава Стецька — „боротьби на владу Нації“. Улюбленій актор української сцени маestro Євген Курило рецитував твори Е. Маланюка та П. Карманського. Цей видатний актор чудово передав думки, ідеї та красу поетичного слова, що пов'язувало боротьбу Гетьмана І. Мазепи з недавніми і сучасними змаганнями України „за владу Нації“. Оперовий соліст Андрій Добрянський, у своїй найкращій формі, виконав твори С. Вожаківського, Б. Лятошинського та „Думу про рідну матір“ М. Вериківського — твори високого мистецького і патріотичногозвучання, надхненно виконані цим талановитим співцем. У кінці першої частини програми молоді солістки Оля Гірняк та Гая Блага за-

блищають зірками, що вже починають сходити над українським музичним обрієм, в супроводі хору „Жайворонки“ при О. СУМ у Нью Йорку, диригент маestro Лев Стругацький, акомпаніювало Соня Шелег. Понад 40 гарних дівчат у стилізованій ноші виконали ї четверту, позапрограмову пісню „Вже час настав“, під оплески присутніх.

У другій частині чоловічий хор „Прометей“ при О. СУМ у Торонті, зі своїм надхненним диригентом-майстром мгр Василем Кардашем, сколихнув серцями і сумлінням слухачів двома піснями із Пісенника „Гомін Волі“ з 1941 року в аранжуванні диригента та упівською піснею „Наш девіз“ В. Гайдара. „А хто борець — той здобуває світ!“ — ці слова прозвучали як Заповіт поляглих воїнів УПА дляожної чесної людини українського роду. Хоча програма була велика, слухачі домоглись беззастанніми оплесками і вигуками „Славно!“ четвертої пісні, в якій були знаменні слова: „Держава це кров і залізо“. Жіночий хор „Діброва“ під диригентурою мгр Василя Кардаша, виконав три пісні В. Чинча, в аранжуванні В. Кардаша та А. Пашкевича. Всі вони були чудові, як і співачки в ноші, що нагадувала наші княжі часи, але пісня про український „голокост“ — „Пісня з концтабору“, із бездоганним солістом О. Богачуком — викликала стільки емоцій і думок по загиблих у змаганнях за вільну Україну людей, що в залі лунали ридання. І немов для контрасту, на зміну золотим голосам жіночим — гримнула велика і першорядно зіграна дута оркестра „Батурина“, вирощена ї виплекана з молоді тим же невтомним і Богом обдарованим маестром Василем Кардашем: „Журавлі“ та марші „Хмельницький“ і „Полтава“ були виконані з таким темпераментом і майстерністю, що дійсно могли „покликати хлопців до бою“. Між цими композиціями виступив маestro Євген Курило із уривком з поеми Е. Маланюка. „Я волю полюбив... — і велелюдна заля, як і всім попереднім виконавцям програми, висловлювала своє захоплення і вдячність маестрові довготривалими оплесками.

Кінцеві точки програми, у виконанні збірних хорів „Прометея“, „Дібрив“ та оркестри „Батурина“ (понад 150 осіб) такими творами, як „Ми українські партізани“ в аранж. мгра В. Кардаша, „Вічний революціонер“ С. Людкевича та „Вставай, Україно“ Е. Садовського настільки наелектризували за-

лю, що всі встали, оплескуючи і талановитих виконавців, і їх Маєстра. Акомпаніювала хорам витончена піяністка Надія Середяк-Брегун.

Тріомфально зазвучав український національний гимн „Ще не вмерла Україна“: хори, оркестра і понад тисяча голосів у залі злилися в одно, у могутній і щирій присязі вірних дітей далекій Нескореній Україні: під пропором Революційної ОУН продовжувати і посилювати боротьбу „за владу Нації“.

Л. П.

ПОВІДОМЛЕННЯ

У зв'язку з питаннями в справі Фонду Оборони України з нагоди 50-річчя ОУН, Управа згаданого фонду в Філадельфії повідомляє:

1. Грошеву збірку на ФОНД ОБОРОНИ УКРАЇНИ продовжуємо дальше.

2. Грошеві пожертви на ФОНД ОБОРОНИ УКРАЇНИ можна пересилати поштою, або складати особисто в Українській Щадниці:

Ukrainian Savings and Loan Assn.

1321-28 W. Lindley Ave., Phila., Pa. 19141
банкове кonto 6089, або у Відділі ООСЧУ та в поодиноких членів управи.

Просимо всіх, хто складає грошеву пожертву на ФОНД ОБОРОНИ УКРАЇНИ в Українській Щадниці в Філадельфії, залишити своє ім'я та прізвище і точну адресу для поквітування.

3. Прізвища всіх жертвводавців на ФОНД ОБОРОНИ УКРАЇНИ постійно оголошуємо в „Шляху Перемоги“, „Гомоні України“ та в радіо Українського Визвольного Фронту у Філадельфії. Не оголошуємо прізвищ тих жертвводавців, які цього не бажають.

Шановні громадяни! УКРАЇНА В БОРОТЬБІ! Чи Ви вже зложили свій щедрий грошевий даток на ФОНД ОБОРОНИ УКРАЇНИ? Якщо ні, то зробіть це негайно. Кличемо всіх, у кого б'ється щире українське серце, зложить щедрий грошевий даток на допомогу ВОЮЮЧІЙ УКРАЇНІ!

За Управу Фонду Оборони України в Філадельфії:

Микола Бачара — голова, Андрій Міджак, —
секретар, Іван Кнігніцький — фін. реф.

НАЦІОНАЛЬНА ПРЕСА — ВАЖЛИВА ЗБРОЯ
В БОРОТЬБІ З ВОРОГОМ УКРАЇНИ!

СЛОВО ПАТРІЯРХА НА СВЯТІ У РИМІ

Світла Громадо!

Преосвященні Владики, Всечесні Отці!

Преподобні Сестри, Святочна Громада!

Цим бенкетом закінчуємо щасливо згадку наших великих ювілеїв і ними приготовляємося до щасливого ювілею 1000-ліття нашого охрещення. Дай, Боже, нам всім його діждати. Дякую Вам всім за щирі слова, за участь і все, що зробили Ви тут, щоб українське ім'я і українська правда були відомі, в світі і до краю землі. Спасибі Вам!

І цей бенкет є теж торжественною точкою наших святкувань. Ви могли тут висловити Ваші побажання, Ваші думки; Ви могли говорити своїм серцем. Висновком Ваших слів і почувань є одне: Наша Церква завдяки трудам Патріярха і Вашим, завдяки терпінню цієї Церкви в Україні, без уваги на насильне включення її у московську патріярхію, існує вже як патріярша Церква! Статус патріяршої Церкви є єдиною можливістю відродити християнське життя в Україні, відсепарувати себе раз назавжди від московської патріярхії і усунути трагічну у наслідках Переяславську угоду. Патріярший статус стане заборолом перед зазіканнями московської патріярхії і перед включенням нашої Церкви в латинську. Цей патріярший статус, пам'ятайте, не вмірає, бо не ідеться про мою особу. Він існує, ми його здобули і з ним ідіть відважно у дальшу майбутність з Божим благословенням. Бог з нами!

Дяка хай буде милосердному Господеві за всі благодаті в минулому, і хай ця наша надприродна вічність буде запорукою Божого благословення для нашого майбутнього!

Благословений Ти, Христе Боже наш, що дав їду і всяке благо у свій час. Наповни нас теж Духом Твоїм Святым і перебувай з нами по всі дні нашого життя. Амінь.

† Йосиф, Патріярх

23-го вересня 1979 р. Б.

СУБ ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ „БЕЛОЇ ГВАРДІЇ“

Патріотичний Союз Українців у Великій Британії запротестував проти показу московсько-шовіністичної п'єси М. Булгакова під наг. „Белая гвардія“ Шекспірівським Т-вом у Англії (в перекладі). В СССР та антиукраїнська п'єса йшла під назвою „Дні Турбіних“: про Гетьмана в Києві в 1918 році.

Степан Голяш

ВКЛАД ОУН В ОРГАНІЗУВАННЯ Й РОЗБУДОВУ УКРАЇНСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СІЛ

(Доповідь на Окружних Конференціях Організацій УВФ — весною 1979 р.)

Проминуло півсторіччя, як у Відні, столиці Австрії, відбувся І-ий Установчий Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН). На цьому Зборі Головою Проводу Українських Націоналістів обрано одноголосно полк. Євгена Коновальця, командира Корпусу Січових Стрільців у визвольній війні 1917-1920 років. З самого початку своєї діяльності ОУН звернула велику увагу на плекання в народі ідей збройної боротьби, славних традицій української зброї, відроджених у бухливі революційні роки визвольної боротьби в 1917-1920 роках. І вона сама продовжувала ці традиції своюю підпільною боротьбою, своїми пострілами в чільних представників окупантської влади та її активних наймитів, і своєю відкритою збройною боротьбою, що довела до виникнення Української Повстанської Армії (УПА) та створення Української Головної Визвольної Ради (УГВР). З самого початку своєї діяльності ОУН уважала себе воєнно-революційною Організацією, яка здисципліновано діє на наказ, а її члени мають до вибору: або здобути українську державу, або згинути в боротьбі за неї.

ОУН не зродилася з примхи окремих людей, ані теж з волі чужоземних розвідок. Для створення ОУН ґрунт підготовлявся довгими роками. Кілька поколінь українських патріотів працювали наполегливо й жертвоно над національною свідомістю українського народу, до якої закликали у своїх творах світочі українського духу: Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка. На західноукраїнських землях для цієї праці більші можливості давав скупий демократичний лад австрійської держави, ніж абсолютистичний лад царської Росії, але, коли прийшов слушний час і пора, обидві гілки українського народу кинулись реалізувати свої національні права й будувати соборну й самостійну українську державу.

На жаль, ведена на трьох, а то й чотирьох фронтах завзята й кровопролитна визвольна війна 1918-1920 років, закінчилася в „четирикутнику смерті“, в якому українські армії знищено не збройною перемогою ворогів, але штучно поширеною епідемією тифу. Ще сьогодні, в популярній пісні, трембіта

плачє за 40,000 „українського цвіту“ — українськими старшинами й вояками, які загинули в цій небувалій тифозній катастрофі при повній байдужості можних світу цього. А в 1921-1923 роках на полях і степах України загинули ще у впертій боротьбі, проти червоної Москви, 40,000 українських повстанців і повстанок, синів і дочок українського народу, що не сприймали чужого московського панування над Україною і вели проти нього вперту партизанську війну. І про ці часи Ленін писав, що совєтська влада в Україні існує тільки формально, бо вночі насправді володіють нею українські повстанці (том XXXI, ст. 310-312).

І тоді, власне, у повному переконанні, що визвольна війна українського народу ще не закінчена і що вона повинна продовжуватися, полк. Євген Коновалець та інші високі старшини українських армій покликали до життя Українську Військову Організацію (УВО), мілітарно-революційну організацію, що мала продовжувати українську визвольну війну, але іншими, неконвенційними воєнними засобами. Ця організація була побудована на військовий лад і складалася головно із колишніх старшин і вояків української армії. Вона мала свою базу в Галичині, але повинна була поширюватися й на інші українські землі. Збройні акції УВО вказували окупантам, що український народ не признає чужої влади й не погоджується з накиненим станом. З часом УВО почала приймати в свої лави молодь, яка через вік не могла бути в складі української армії, але добре пом'ятала часи української державності. Як своїм членам, так і широким масам УВО увесь час прищеплювала переконання в тому, що визволення України може прийти тільки в результаті всенародньої збройної боротьби, тільки за допомогою зброї. І, власне, серед цієї молоді, що їй пізніше призначено було відіграти значну роль в ОУН та в УПА, почав діяти „культ української зброї“, який пізніше поширився був на всю Західну Україну. Ідея відродження української збройної сили, ідея переведення нового збройного зrivу з метою здобуття й закріплення УССД стала теж провідною ідеєю ОУН, а згодом усього українського народу на

західноукраїнських землях. ОУН почала плекати культ української зброї, культ героїзму, культ посвяти; вела походи молоді на колишні побоєвища: Маківку й Лисоню, де часто були зудари з поліцією чи комуністами; влаштовувала святкування Зелених Свят на українських військових цвинтарях, де завжди доходило до боїв з поліцією; уладжуvalа військові вишколи, поширюvalа видання „Червоної Калини“ і довела до такого стану, що історик УПА окреслює це так: „Ще хіба за Хмельниччини українські народні маси були готові психологічно до збройної боротьби проти своїх поневолителів, як це було напередодні ІІ світової війни в 1939 році?“

І вони були готові, а з ними була теж готова ОУН. У пам'ятних подіях на Карпатській Україні, в 1939 році, сотні української молоді, під керівництвом таких видатних членів ОУН, як Зенон Коссак і Михайло Гузар-Колодзінський, Роман Шухевич, брали участь у нерівній боротьбі „Карпатської Січі“. Була ціла низка збройних виступів проти відступаючого польського війська в 1939 році і проти втікаючої Червоної армії в 1941 році. Вже в роках першої советської окупації, 1939-1941 років, постало збройне підпілля на Волині і в Галичині, яке озброїлось здобутою від польського війська зброєю. Після проголошення Акту 30 червня 1941 у Львові, в цілій низці місцевостей на Волині й Галичині існували цілі військові відділи, озброєні зброєю втікаючої Червоної армії. Зброя підібрана на шляхах стрімголов утікаючої 5-ої советської армії на Волині і 12-ої советської армії в Карпатах послужила в 1942 році для озброєння відділів УПА.

У всіх цих акціях головну роль мала ОУН та її члени. Але ОУН відігравала теж головну роль в таких військових формacіях, як „Карпатська Січ“, Український легіон полк. Р. Сушка — Шухевича, Дружини Українських Націоналістів (ДУН) і полк Холодного яру в Рівному.

Плекаючи в народі збройні традиції і любов до

зброї, закликаючи здобувати її заховувати зброю, ставлячись завжди дуже уважно до військового й стрілецького вишколу, ОУН створила матеріальні основи для постання УПА. Але не тільки матеріальні! УПА зродилася у боротьбі проти гітлерівських загарбників України, для неї вона постала. Це ж ОУН, керована Степаном Бандерою, відразу ж приступила до рішучої боротьби проти німців-фашистів і закликала до неї весь український народ, як тільки німці виступили проти Акту Відновлення Української Держави 30 червня 1941 року, ув'язнили Степана Бандеру й Ярослава Стецька, а вслід за цим почали масові розстріли й арешти членів ОУН у серпні-вересні 1941 року. Ці гітлерівські репресії не зламали ОУН. Вона далі залишилася на чолі боротьби українського народу проти гітлерівських поневолювачів, організувала її й розгортала з кожним днем сильніше, аж врешті ця боротьба прийняла форми відкритої збройної боротьби, веденої Українською Повстанською Армією. Таким чином, крім матеріальних основ боротьби УПА, ОУН створила також моральні основи боротьби УПА, обґрунтівала її політичну доцільність й дала їй свою ідеологічно-політичну програму. І вона — своїм виступом проти гітлерівських окупантів, захистила честь українського народу в ІІ світовій війні та виписала кров'ю його право на волю й незалежність.

УПА з бігом часу стала всенародньою українською армією, в якій проти гітлерівських і большевицьких окупантів боролися українські патріоти незалежно від їх політичних переконань. Ми ніяк не думемо заперечувати вкладу цих українських патріотів у розбудову УПА. Численні колишні офіцери Червоної армії, української й не-української національності, були організаторами військових з'єднань УПА, вишколювали їх і вели їх у бій проти ворогів України. Члени ОУН полк. Мельника займали в УПА становища командантів старшинських шкіл (окружних провідників ОУН), командирів рейдуючих частин. Колишні старшини й вояки „Поліської Січі“ чи УПА під проводом от. Тараса Борівця-Бульби складали своє життя в боротьбі проти московсько-большевицьких окупантів навіть в 1949-1950 роках. Всі вони стали символом єдності й нерозривності української визвольної боротьби, поруч членів Революційної ОУН Степана Бандери та інших українських патріотів, а також патріотів інших поневолених Москвою народів: узбеків, грузинів, вірменів, козаків, татарів та інших Власне,

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August, when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003.

ця співдружність на полях боїв була засвідчена Першою Конференцією Поневолених Москвою Народів, скликаною за ініціативою УПА в днях 21-22. 11. 1943 року. В УПА боролися проти гітлерівських і московсько-більшевицьких окупантів представники 15 різних народів Сходу й Азії, з того представники 12 народів були учасники Конференції. З цієї співдружності поневолених народів на полі боїв УПА — виріс Антибільшевицький Бльок Народів (АБН), що оце вже 35 років підряд, під керівництвом Голови Тимчасового Уряду України з 1941 року та пізнішого в'язня гітлерівських концтаборів в 1941-1944 років, Ярослава Стецька, намагається ознайомити ввесь світ з цілями визвольної боротьби українського та інших поневолених Москвою народів, так ясно й просто висловлених у гаслі II Великого Збору ОУН із 1941 року: „Воля народам! Воля людині!”

Не обезцінюючи вкладу інших українських седовищ і безпартійних українських патріотів, а навіть інших народів у розбудову й боротьку УПА, не можемо ніяк обезцінюювати вкладу в цю розбудову й боротьбу ОУН під проводом Степана Бандери. Це не випадок, що такі випробувані члени ОУН, як Шухевич-Чупринка, Грицай-Перебийніс, Гасин-Лицар, Сидор-Шелест, Клячківський-Савур, Грабець-Батько очолювали боротьбу УПА. І це не випадок, що Остап, Ясень, Грегіт, Шаблюк, Галайда, Крук, Хмара, Рен і багато інших, котрі були командирами з'єднань УПА, — це були „старі“ члени ОУН. Бо ОУН таки послала в командний і рядовий склад УПА велику частину своїх кадрів, які відзначилися в ній високогероїчним стилем боротьби. ОУН давала своїх членів до організованих у системі УПА старшинських і підстаршинських шкіл, з яких вийшли такі майбутні визначні командири УПА, як Середній, Крутіж, Бриль та багатьох інших. А найголовніше: ОУН на всіх щаблях скоординувала всю свою діяльність з діями УПА, забезпечуючи її свою зорганізованою сіткою, що стала справжнім запіллям для УПА, беручи на себе головний тягар служби безпеки й розвідки, матеріальне забезпечення й постачання, медично-санітарну службу (через окрему службу — підпільний „Український Червоний Хрест“ (УЧХ), пропагандивно-політичну службу (підпільні друкарні й видавництва), і технічну службу для спеціальних завдань.

Таким чином, в огні безпосередньої боротьби, серед партизанських буднів і перемог, серед радості

спільніх перемог і смутку невдач, серед кровних жертв, що їх однаково складали на полі бою ОУН та УПА, склалася цінна бойова дружба, якої в Україні нікому не вдалося розірвати. Саме про цю бойову дружбу бажаємо сказати сьогодні ми, колишні воїни УПА, в дні півстолітнього ювілею ОУН. Народ, який видав зі себе таку організацію, як ОУН, організацію, що стояла і стоїть разом зі своїм народом у боротьбі, що навчила цей народ вірити в себе і в українську визвольну справу, може сміло дивитися на своє майбутнє. Він переможе й соборну самостійну українську державу здобуде!

ПРО ПОЖЕРТВИ НА ВИДАННЯ ЗБІРКИ ПОЕТА-ПАТРІОТА СЛ. П. ГЕРАСЯ СОКОЛЕНКА

Під час Другої світової війни, у 1944 р. або на початку 1945 р. безслідно загинув надзвичайно талановитий молодий поет-лірик Герась Соколенко, засланий гітлерівцями до табору „Ост“ на Шлезьку. В одному з останніх творів, у „Листі до матері“, він писав: „Ти узнаєш, що син твій, поет, взяв мечі і пішов у повстанці“, отож можливо, що Герась Соколенко пішов і загинув в УПА.

За кордоном збереглися кілька десять його друкованих і ще не друкованих поезій високого патріотичного звучання та деякі біографічні дані.

З ініціативи Світової Управи АДУК та Відділів ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ в Гартфорді, Конн., вирішено провести дальші розшуки матеріалів та одночасно збір добровільних пожертв на публікацію збірки „Герась Соколенко“, видання якої буде қонтувати близько 1,000 дол.

Перша пожерть на адресу АДУК у Нью Йорку надійшла від Комітету проведення свята 50-ліття ОУН у Гартфорді, в сумі 50 дол.; Г. і Л. Полтава передали на цю ціль 25 дол.

Прохаемо людей доброї волі, Організації і Установи жертвувати на видання збірки „ГЕРАСЬ СОКОЛЕНКО“. Українці не мають чого мовчати про український голодок!

Як інформації про сл. п. Герася Соколенка, так і пожерть прохаетесь надсилати на адресу АДУК:

ADUK

136 Second Ave., New York, N. Y. 10003

У збірці „ГЕРАСЬ СОКОЛЕНКО“, яка має вийти друком у 1980 році, Комітет видання помістить список Жертводавців на цю шляхетну — культурну і політичну — ціль.

Зена Матла-Рихтицька

З нагоди Року Дитини...

Як воно не дивно, культура світу розвивається вже чи не понад п'ять тисяч років, самої християнської доби нараховуємо 1979 років, а щойно тепер додумалися у світі святкувати Рік Дитини? Почалося, очевидно, від проголошення Декларації Прав Дитини, хоч у цій Декларації багато слів, мало чогось, що можна б пристосувати там, де така допомога дитині справді потрібна, а саме в країнах за залізною заслоною і зокрема в Советському Союзі. Загалом, світ трактує цей рік, присвячений дитині, як якнайсій великий пікнік, начебто всім дітям у світі велось так добре, як наприклад в Англії, де в Лондоні зорганізовано величавий фестин для вісімдесятніх тисяч дітей з музикою, морозивом і на дві милі довго...ковбасою...

А як почивають себе діти в країнах Східної Європи, коли їм часто бракує навіть тих мінімальних матеріальних забезпечень, що ними гордіє дитина Заходу, а що вже говорити про етику, мораль, родинне виховання, школу та Церкву, якої там взагалі бракує?.. Нечуємо і не бачимо, щоб великі світові музі лібералізму, філософії, психології і, нарешті, політики бажали присвятити свою увагу дитині, з якої знущається увесь політичний, поліційний і аморальний апарат ніевільничої держави-імперії Советського Союзу. Піклування дітьми і молоддю на Заході доходить подекуди до абсурду, коли над долею якогось молодого збиточника чи вже навіть злочинця розпачають десятки так зв. експертів від виховання молоді, вбачаючи в ньому наслідки хибної суспільної системи, п'ятно чорної шкіри чи психопатологічні впливи нещасних дитячих років. Преса, радіо і телевізія виливають море сліз над поодинокими випадками таких явищ в західніх, модерніх суспільствах. Але чи хтось з них призадумується над долею цілих мільйонів дітей, позбавлених всього того, що, звичайно, розпещений дитині Заходу остохидло до обріди?

Чому воно так? А просто тому, що Советський Союз реагував би дуже гніво на таке „втручення у внутрішню політику ССР“ і, щоб його не гнівати та не хвилювати, вся кампанія року дитини обмежиться, мабуть, тільки до ярмарків, фестинів і пікніків з морем кока-колі, гамбургерів і гат-догів. Ми просто не уявляємо, щоб така світо-

ва організація як „Юнайтед Черітіс“ відважилася звернутися до Советського Союзу із пропозиціями такої самої опіки над дитиною, яку вона провадить через всі свої американські харитативні установи у вільному світі. Чи можна подумати, щоб Советський Союз дозволив цій організації підшукувати в Америці родини, які адоптували б малюсінських дітей батьків, вивезених до таборів смерті, або розстріляних? Ні, бо Советський Союз таких дітей „виховує“ сам, у „детскіх“ закладах, де, серед розпусті, атеїзму і злодійства, вирощуються надійні кадри пізніших КГБ-істів та вірних партійній лінії апаратчиків. Говориться, що свобода неподільна, що людські права дітей належать до цієї самої категорії — і якщо вільний світ не має сил забезпечити волю всім людям у всіх країнах, тоді й святкування року дитини не дасть потрібних наслідків. Всі таки, треба привітати це зусилля, бо хоч важко від нього чекати великих змін на країце, треба рахувати його першим кроком у потрібному напрямку.

Зробім і ми зусилля, може не так у напрямку святкування одного короткого Року Дитини, як радше у напрямку інформування світу про довгі, трагічні роки української дитини, яка у своїй невинності та непорочності переживає часто для неї ще незрозумілу трагедію своїх батьків, трагедію неволі цілого народу, неволі, супроти якої навіть кріпацтво було майже раєм на землі. Дійсність цього поневоленого світу, насправді другого світу, не менш різиниться від західного, як плянет Марса чи Венери від нашої Землі. Спробуймо скаректеризувати її словами, яких часто не вистачає, щоб змалювати справжній образ цієї дійсності.

(Закінчення буде)

МОСКВА ЗВІЛЬНИЛА МІНІСТРА В УССР

Із Києва повідомлено, що на вказівку з ЦК КПСС скінено з посту міністра освіти УССР не цілком „благонадійного“ Олександра Маринича і замінено його русофілом із Донецької області Михайлом Фоменком.

Валентина Юрченко

БІЛОДАН

(Уривок з недрукованої повісті із життя в підсоветській Україні)

Осінь снувалася в сивих і холодних ранкових туманах, як туга. Білоданові дні осипалися, мов осіннє листя, — безрадісні й шорсткі, одноманітні, як і його нудьга. Безжурність і оптимізм покинули його на поталу безжальній, безпросвітній буденщині.

Сіризну днів сколихнув несподіваний виклик до відділу кадрів видавництва, де „начальствуєвав“ і самовпевнено порядкував Арон Сойфер, секретар комсомольської ячейки, — зажадав офіційної довідки про місцеперебування батьків та їхній соціальний стан. Іван сказав, що батько помер, а мати виїхали до сестри глядіти внуків. „Довідку дай із сільради, — безапеляційно і сухо сказав Арон. — А, між іншим, чому ти, Білодане, не береш активної участі у громадській роботі? Ми тепер організуємо комсомольсько-молодечу бригаду на допомогу підшевному селу, — відстають вони з копанням цукрових буряків. Думаю, що ти також поїдеш, пора тобі вже проявити себе в колективі, а не уникати громадських навантажень“. Цю повчальну тираду Арон Сойфер виголосив авторитетно, а почуттям незаперечної власної переваги, та ще й додав від себе побажання, щоб Іван відвідував щотижневі комсомольські політзайніття.

„Вже й тут я в тенетах“, — думав Іван Білодан, їduчи додому. — „Яку ж довідку я можу їм подати з сільради? Треба порадитися Сашка і негайно шукати виходу. Чи не „накапав“ хтось із „приятелів“ на мене й сюди, до відділу кадрів? Куди податися, як виборсатися й утриматися на поверхні життя? Женуть звідусіль, як прокаженого, викреслюють із суспільства, прирікають на злідні, жалюгідне жи-

вотіння і хто ж? Отакі ниці, духові кастрати, як оцей Сойфер, бездушні партійні посіпаки й нездари, що посіли керівні пости, або вислужники, пристосуванці заради ласого шматка. Чим завинили перед рідною землею роботяці, невтомні батьки, що їх вирвано з корінням, розтрощено на друски родину й господарство, потоптано їхні душі, чесну селянську гідність“?

З його очей давно вже спала полура від фальшивого бліску порожніх, облудних гасел про „побудову справедливого соціалістичного суспільства“, якими напихали їхні юнацькі голови у школі. Життя спростувало все це й гірким досвідом і немилосердними фактами довело цілком протилежне.

Ніби в унісон Івановим думкам, пекучим болем заговорив до нього лист від сестри Оляни з Північного Кавказу: „...Мати тяжко захворіли, хотіли, щоб ти приїхав, бо хто-зна, чи виживуть... Антін працює дуже тяжко, щоб утримати нас усіх, а все одно ледве зводимо кінці, дякуємо Богові за хліб та картоплю. Я не можу піти до праці з трьома малими та й маму треба глядіти, бо не можуть вони підвістися з ліжка, сили не мають, а їм лікар сказав треба молока, масла, яечок. Та де ж їх узяти, за віщо купити? Поможи чим можеш, Іване, бо в мене вже голова обертом іде і слізозі всі виплакала...“

Іванові й серце обірвалося — вмирала мати! Треба поїхати, помогти, але чим? Легко сказати „поможи чим можеш“, — Іван і останню сорочку віддав би, щоб матері полегшало, але його поміч для родини з шести осіб це краплина в морі. Він сам ледве спромігся, щоб сяк-так одягнутися, бо вже був обносився докраю та й давні борги мусить віддавати, — довго не працював, а жити ж треба. Хіба щось продати? Може, оцей килим над ліжком, єдину дорогоу пам'ятку від матері? Поглянув на маленьку, пожовку фотокартку матері, що висіла замість образка, — мати у білій хустині, а очі повні смутку. Мимоволі перевів очі на усміхнену Тетяну і згадав сите, байдуже лицезріє її матері. Тетяна сміялася до нього з килима, з гілочок його „райського дерева“, яке зарясніло цього року її фотокартками.

ГАЛИНА БАГРЯНА ПРО „ФУНДАЦІЮ ІМЕНИ І. БАГРЯНОГО“

Дружина письменника Івана Багряного опублікувала в поточній пресі (див. „Америку“ ч. 126 та ін.) відкритого листа, в якому стверджує, що „Фундація ім. І. Багряного“, яка збирає гроші нібито на видання його творів — не видала дотепер жадного і взагалі не зверталася до п-ї Галини Багряної, як законної спадкоємниці авторських прав.

Білодан, одержавши їх, вже не крився від Сашка й Наді, розвісив на гілочках „рай-дерева“, як дорогоцінні, вибагливі овочі. І, здавалося, що розпромінилася його маленька „келія“ від Тетянчиної усмішки звабливої, її очей осяйних, вогнистих. Найбільше милувався фотокарткою із шкільних років, де вона дивилася на нього — безжурно-весела, з хвилястим, буйним волоссям по плечах. На звороті картки Тетяна зримувала два рядки: „Про юність, кохання, гарячі серця Тобі хай нагадує картка оця...“

Сашко, побачивши „мистецьку галерію“ на райському дереві, сказав йому:

— Що, Білодане, живеш ілюзіями минулого? Я б радив тобі викинути її з голови, не твого вона поля ягідка.

— Та це ж тільки данина минулому, милі спогади, — несміливо виправдувався Іван перед приятелями, але не йняв віри сам собі, знаючи, що те минуле ожито в ньому з новою силою. Здавалося, що й мати з фотокартки дивиться з докором на зальотницю Тетяну, що баламутить її єдиного сина, заступає йому світ.

Ось і тепер, діставши розпачливого листа від сестри Оляни, Іван вагався — чи продати килим, чи помогти матері, чи зберегти „райське дерево“ з його химерними овочами нещасливого кохання? А може... Якась іскринка надії ще жевріла в його душі, надії на краще, на особисте щастя, на одужання матері, яка напевно бажає йому того щастя. „Ще позичу грошей, візьму й поїду побачитися з матір'ю“, — вирішив він, хоч іхати йому тепер, коли у видавництві домагаються довідки про соціальний стан, виглядало б, як угеча. Він заздалегідь знат, що Сойфер кине на нього підозрілим оком, відчував, що той комсомольський посіпака в душі ненавидить його, хоча й допоміг йому дістати тут працю. „Ну й нехай, а я до матері все таки поїду“, — закорінилася в ньому думка. „Може це вже востаннє...“

Іван намагався уявити хвору матір, а вона чомусь карбувалася в пам'яті ставною і чорнобривою, вишнево-засмаглою й усміхеною, такою як була в його ранньому дитинстві, коли голубливо пригортала до теплих грудей, гладячи по щоці зашерхлою долонею. Пожовкла, нечітка фотокартка, з якої дивилися на нього материні очі, відразу нагадала Іванові їхню останню зустріч на залізничній станції — поквапливу й переполошену. Разом з Оляною та дітьми сиділа вона на убогих клунках, запнута темною

хусткою і розгублено дивилася на нього очима, повними сліз. „Вигнали нас гаспиди кляті, розорили до нитки, а за що? А батька, певно, домучили вже до смерти, — шепотіла вона побілілими устами. — Держися хоч ти, синку. Може Бог поможе і тебе не зачеплять...“

„Зачіпають і мене, мамо, ще й як зачіпають, — думав він, згадуючи ті материні слова. — Виганяють, наче прокаженого, через вас, батьків, дарма, що мозолями ви плекали та впоювали своїм потом рідну землицю. А садок? Кажуть, тільки дві яблуні й стирчать тепер, а решту порубано на дрова. А як лбайливо, мов рідних дітей, доглядав і вирощував яблуні й вишні батько! Де він? Чи живий, чи його також знівечили, висмоктали останні сили й склав уже навіки натруджені руки, пішов на той світ із тавром „куркуля“, „нетрудового елементу“? А хто ж тоді „трудовий“? Такі, як Арон Сойфер? Іванові в грудях стиснуло каменем, думки вихрилися то довкола долі родини, то його власної, закипали люттю до „гаспилів клятих“ і борсаліся і потахали у безсилому гніві.

Порадившись Сашка й Наді, Білодан скріпив своє рішення поїхати до матері. Помогли вони йому й грошей позичити, а розчулена Параска Іванівна обіцяла почекати платню за кімнату „хоч і місяць“. Як і треба було сподіватися, зловісний Сойфер зустрів Іванову заяву про тижневу відпустку підозріло:

— Це ти, може, тільки очі замилюєш, Білодане? Хитра дипломатія... Ну що ж, їдь, тільки на виправдання привези посвідку від лікаря про хворобу матері. Та не забудь і довідку про соціальний стан, бо інакше... Скажу тобі прямо — інакше ми тебе звільнимо. Розуміш? — додав він багатозначно і, закуривши цигарку, нехоча поклав резолюцію на заяві: „Оформити за власний рахунок“.

Оте „ми“ ріzonуло Іванові вуха. Він відчув себе в лабетах цього зарозумілого нездари, що звик говорити утертим шабльоном газетних шпалт. Пригадав, як у школі Сойфер, на два роки старший за нього, ледве вилазив на задовільні оцінки та й те завдячував протекції завідувача школи, комуніста Літмана.

— Так, я розумію, товариш Сойфер, — опанувавши себе, спокійно відповів Білодан, хоч і не було в нього певності де і як він дістане злощасну довідку про соцстан, від якої залежатиме його майбутнє...

Ділимося сумною вісткою з націоналістичним активом і громадськістю, що 9 вересня 1979 року, після важкої недуги відійшла від нас назавжди в Торонті, Канада

бл. пам. МАРІЯ МАЛАЩУК З ЛЕВИЦЬКИХ
народжена 15 лютого 1914 р. в Україні.

Покійна була довгорічним членом ОУН. Вона мала особливі завдання виховного, культурного й гуманітарного характеру, що їх виконувала з незвичайною сумлінністю, дбайливістю і самопосвятою.

За званням учителька, з властивою їй любов'ю до молодого покоління, вона вирощувала своїх учнів на переконаніх українських патріотів і високоморальних, характерних, віруючих у Бога й Україну членів української спільноти. Згідно з високими етичними зasadами українського визвольного націоналізму, як виховниця третього ступеня Спілки Української Молоді, як директор „Рідної Школи“ при ЛВУ і СУМ в Торонті, член Головної Управи ОЖ ЛВУ, вона завжди бачила найважливіше: виростити шляхетну патріотичну християнську українську людину і в ідейно-моральному хаосі дати українському молодому поколінню на чужині тривалі національно-патріотичні й релігійні засади.

Як член АДУК і директор Архіву-Музею ОУВФ в Торонті Покійна спрямовувала увагу своїх учнів і близьких на національні традиції, як базу тривалого росту української патріотичної людини.

Її благородне серце й націоналістичне почуття всенародної єдності й солідарності диктувало їй — опікунці вбогих — розгортати тиху й скромну, але широку допомогову, харитативну акцію осиротілим дітям й молоді, чи потребуючим нашим землякам у різних країнах на чужині. Особливо вони відчувають велику втрату з її відходом від нас. Покійна була також почесним членом Об'єднання Жінок „Просвіти“ в Аргентині.

Як була прикладною у громадському житті, так була особливо дбайливою матір'ю й дружиною, яка своїм теплом іуважливістю, любов'ю й вирозумінням огортала свою найближчу рідню — чоловіка й доню, якими завжди її добряче материнське серце приважилося й журилося.

Покійна створювала прадавню типово українську гостинну, родинну атмосферу, в якій кожен, свій і чужий, почував себе як у рідній родинній хаті, що

творило і творить незламну силу української нації. Шляхетна, високоморальна родина — це основа народного росту, і приклад такої матері й дружини, яка є душою родини, залишила Покійна великій українській націоналістичній родині.

Провід складає своє найсердечніше співчуття дорогому Другові Романові й доні Христі та всій родині в Україні й на чужині.

Вічна пам'ять Дорогій Покійній!

Похорон при великому здвизі народу відбувся в Торонті 12 вересня 1979 року.

ПРОВІД ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ (ОУН)

Замість квітів на могилу Покійної проситься складати на фонд для потребуючих при Головній Управі ОЖ ЛВУ в Торонті.

СЛ. П. МАРІЯ МАЛАЩУК ПОМЕРЛА У ТОРОНТІ

Дня 9 вересня ц. р. у шпиталі в Торонті померла сл. п. Марія з Левицьких Малащук, дружина видатного політичного і суспільно-громадського діяча д-ра Романа Малащука.

Сл. п. Марія Малащук, народжена 15 лютого 1914 в Україні, була за фахом учителькою, працювала директором Рідної Школи ЛВУ та СУМ у Торонті, була 3-го Ступеня Виховницею СУМ; член ГУ ОЖ ЛВУ, АДУК, КУ СУМ, Почесний член ОЖ „Просвіти“ в Аргентині, директор Архіву-Музею ОУВФронту в Торонті. Була ревною Опікункою молоді, а також убогих і осиротілих у різних країнах українських поселень.

Сл. п. Марія Малащук була членом ОУН.

Похорон відбувся 12 вересня з церкви Св. Покрови на цвинтар Парк Лавн. Залишила горем прибитих мужа д-ра Романа Малащука і доньку Христину, близьчу і дальшу родину в Україні і в Канаді.

Замість квітів на могилу просимо складати пожертви на Фонд Допомоги потребуючим при Головній Управі ОЖ ЛВУ.

СЛ. П. ІВАН МАРТИНЮК

У шпиталі в Нью Йорку помер 5 вересня ц. р. сл. п. Іван Мартинюк, на 71-му році трудолюбного життя. Походив із с. Ценів на Бережанщині, був активним у житті громади, за кордоном належав до ОУВФронту.

Для нащадків залишив надзвичайно цінну книгу „Мое рідне село Ценів“, видання НТШ. В. І. П.

СЛОВО

НА ПОХОРОНІ СЛ. П. МАРІЇ МАЛАЩУК У ТОРОНТО

Дорогий Друже Докторе,
Опечалені горем Подруги і Друзі!

Прощаємо тут славної пам'яті Подругу Марію Малащук, а ще чуємо її голос, ще бачимо перед собою її виступи і працю... Ось вона поспішає до своїх улюблених українських дітей — до Рідної Школи при ЛВУ і СУМ, виступає на нараді Головної Управи Об'єднання Жінок ЛВУ, промовляє на Літературному Вечорі АДУК в турботі за рідну мову, рідну культуру ... Це була людина постійної і цілеспрямованої праці: праці-опіки вдома над родиною, праці-опіки над численними потребуючими і сиротами в багатьох країнах українських поселень; праці в школі, праці в Музеї-Архіві Організації Визвольного Фронту в Торонті...

Ми всі, уся українська спільнота високо цінили ці надзвичайні прикмети дорогої Подруги Марії — зразкового члена ОУН, зразкової дружини, і матері-Українки, прикладної суспільно-громадської діячки. Пошана до неї була така велика, що і вдалій Аргентині їй було присвоєне звання Почесної Членки Об'єднання Жінок „Просвіти“ в Аргентині.

Алла Коссовська

„РІК ДИТИНИ“ І НАШІ ДІТИ

„Нічого кращого немає,
Як тая мати молодая
З своїм дитяточком малим“
(Т. Шевченко)

Дитина народжується чистою. Дитина народжується невинною. Це — віск, з якого треба ліпити майбутню людину. Кому? Зрозуміло, що в першу чергу, батькам. Від них залежить, що зуміють, вони „виліпити“ з того „воску“, що породили. І тягар відповідальности лягає на плечі батьків.

Правда, є ще спадщина і ті гени, що іноді виявляють себе в другому, або й в третьому поколінні. І добре, якщо це добри гени, а якщо ні? Тоді росяться діти — фізичні і моральні потвори, і це провіна може бути не батьків, а дідів чи прадідів. У нормальній родині ростуть нормальні діти, і з них треба виростити здорову і фізично і морально лю-

Покійна була настільки віддана суспільно-громадській праці, зокрема опіці над потребуючими, що незадовго перед своїм відходом у вічність побажала, щоб не було квітів на могилі, але щоб були пожертви на Фонд Допомоги Потребуючим при Головній Управі Об'єднання Жінок Ліги Визволення України.

Дорогий Друже Докторе, опечалені горем Подруги і Друзі. Прийміть наше глибоке співчуття, не лише від мене особисто, а й від Організації Українського Визвольного Фронту, зокрема від ГУ і членства ООЧСУ, та від братської Української Народної Помочі в Америці й Канаді.

Цього горя, яке тепер переживаємо, направити не можна. Ми всі живемо під Божими долонями. Ніхто не знає наперед власної долі. Але ми знаємо, що ми жили і будемо жити та далі працювати в ім'я тієї самої великої Української Ідеї, для якої жила і працювала покійна дорога Подруга Марія. Спи ж спокійним сном, відпочивай, — ми не забудемо про Тебе ніколи.

Володимир Мазур
11 вересня 1979, Торонто

дину. І тут грає головну роль безпосередній приклад батьків.

Діти в житті повторюють практику своїх батьків, бо мають перед собою живий приклад. Якщо батьки живуть дружньо, то живуть дружньо і діти; якщо батьки сваряться або розходяться, то можна сподіватись, що сімейне життя дітей теж не буде щасливим. Якщо в родині вживають багато алькоголю, здебільша цей нахил передається молодому поколінню. Коли в родині часто сваряться, говорять підвищеним, подразненим тоном, з дитини виростає сварлива, подразнена людина, якщо, на щастя, добри гени бабці або діда не змінять її характеру.

Звичайно, в цьому нема нічого нового, але це власні спостереження моого довгого життя, і пригадати це батькам з нагоди „Року Дитини“ не завадить, особливо ж молодим батькам.

Проголошений „Рік Дитини“ може стосуватися американської дитини в галузі морального виховання, бо матеріально вона має всього забагато і це іде їй на шкоду. Кажуть, що коли Бог хоче знищити країну, дає їй всього забагато. Молодь — майбутнє країни, а тут, пересичена добробутом, вона росте нездорою, незадоволеною, вимогливою, а часто і злочиною. Іноді здається, що якийсь невидимий ворог підточує здорові корені прекрасної країни, бажаючи її знищити! А може воно так і є? Цікавий факт: якийсь конгресмен чи сенатор відвідав захоронок для безмужніх неповнолітніх дівчат і дуже мило бесідував з ними, обіцяючи їм підтримку уряду. Розійшлися, задоволені одне другим, мовляв, продовжуйте, дівчатка, свою „діяльність“, а ми будемо вас утримувати (очевидно, за рахунок платників податків). Неймовірно, але факт!

На жаль, дехто з наших, українських батьків, взоруючись на американців, вважають, що дітям не можна ні в чому відмовляти, не розуміючи, яку величезну шкоду вони роблять і собі і дітям!

Я знаю родини, де батьки тяжкою працею добралися до повного матеріального добробуту, а діти, яким ні в чому не відмовлялося, обрали собі долю „гіпі“, кинули школу, дівчина у 18 років встигла вийти заміж і розвестися, хлопець став наркоманом. І це не одинокий випадок. Змалечку маючи все, вони не знали, чого їм ще бажати, а гонитва за чимось новим, цікавим завела на манівці.

І, заламуючи руки, мати питає: „Чому, чому наші діти такі недобрі? Ми ж їм дали все, чого ж їм ще треба?“ Так, звичайно, давали все: дочці купували суконки на кожне „парі“ (і не дешевше 100 дол.), синові — авта, які він кілька разів розбивав на друзікі. „Ганчірки“ дівчині набридили, школа теж, і вона пішла з хати з чужим чоловіком, який, наглу мився і скоро безжалісно її покинув; а син, розбивши чергове авто, зв’язався з наркоманами. Хто винний?

В гонитві за грішми, батьки не мали змоги стежити за тим, що роблять діти, з ким дружать, як вчаться, в який компанії провадять час. Утомлені, подратовані, вони часто сваряться на очах у дітей, діти це чують і втрачають повагу до обох батьків.

А буває ще й так: батько щось забороняє дитині (рідко, але буває), а мати цю заборону скасовує (або навпаки). У висліді я чула таку репліку дочки: „Що там тато розуміє!“, а сам під час суперечки штовхнув матір так, що вона впала!

Приглядаючись до дитячих забав у Америці, бачу, що дітям нудно бавитись тими досконалими іграшками, які їм в необмеженій кількості поста чають дорослі на Різдво, день народження та при кожній іншій нагоді. Коротке захоплення, яке викликає насправді прекрасна іграшка, переходить у нудьгу: „Ну, що з нею робити, вона їздить і їз дить, а я стій і дивись. Нудне це!“ — і дорога іграшка, покинута, вже під дощем і сніgom, а за короткий час пропадає.

Згадуючи своє дитинство, я з певністю стверджую, що наші гри, наші розваги давали нам виявити свою фантазію, сприяли розумовому розвитку і природнім здібностям. Ми робили самі ляльки, шили їм одяг, вигадували про них цілі історії, а в старшому віці вже самі для себе писали п’ески (які тут же і показували), загадували і розгадували загадки, декламували вірші тощо.

Якось кума моя святкувала 16-річчя своєї доні. Зібралася молодь обох статей. Я сподівалася почути веселій спів, молодий сміх, радість... Нічого подібного! Спочатку було тихо, дивилися якесь „шов“ на телевізії, потім почулася дика сучасна „анти-музика“ і пари почали з кам’яними обличчями труситися в не менш дикому „танці“. Мені стало нудно. А їм? Здається, і їм не було весело. Так, американських дітей треба рятувати від руїнницьких впливів, від переситу, від необмеженого по турання батьків усім примхам дитини, і добре б було, якби цьому був присвячений „Рік Дитини“ в Америці.

Інше діло країни, де панують злідні, голод, деспотія, де діти ростуть недоживлені, хворі, де батьки не мають змоги забезпечити їх найнеобхіднішим, де переслідується діти репресованих, позбавлених права працювати. Туди, на Схід, в першу чергу, на нашу Батьківщину, повинні бути спрямовані очі української еміграції, і то завжди, а не лише в цей, офіційно проголошений „Рік Дитини“.

На Схід — і тут, на своїх дітей.

ЩО ТАКЕ КОМУНІЗМ . . .

Східнонімецькі прикордонники віднині мають право, переслідуючи втікачів, загилюватися на віддалі до 5 кілометрів чехо-словацької території, не попереджуючи Прагу. Вони можуть користуватися своїм транспортом і псами та стріляти по втікачах.

ІЗ ПОЕЗІЙ ПРО ВАЛЕНТИНА МОРОЗА

Іван Калинець

ДО ВАЛЕНТИНА МОРОЗА

Я хотів би, щоб ся книжка
була для Тебе хоч на житъ
хусткою Вероніки на хрестій
дорозі.

Я хотів би, щоб ся книжка
як хустка Вероніки нагадувала
нам про святість Твою
обличчя.

19 листопада 1970 р. в московській неволі.

Леонід Полтава

УКРАЇНА

Валентинові Морозові

Ти не тільки там, де княжий Київ,
де горять тисячоліття хрести.
Україно, ти інанче мрія,
Що її чужим — не досліти!

Ти живеш у туркоті турбіни,
У гнізді орлини на шпилі,
І у слові першому дитини,
І у падрах нашої землі;

Ти у всіх країнах, Україно,
В образі нестрижного грила, —
Бо усюди є така людина,
Що тобі на вірність присягла!

1973 р., Америка

Яр Славутич

МОРОЗ

Ти стоїш, одержимий рухом;
За тобою — борців ряди.
Ясновиде, могутнім духом
До звитязя веди, веди!

Ти скеровуєш юнь, повсталу
На Кремля смертоносну спритъ.
Заморожуй Москви навалу,
Щоб дознала, як день дзвенить!

Ти, катований по с'язницях,
Знемагаєш тортур лъхи.
Поражай озірілих, нищих!

Нездоланим торуй шляхи!

Розгортає потужну повість
Твій лункий, святоюрський змаг,
Валентине, народу совість,
України новітній стяг!

1974 р., Канада

Ярослав Курдидик

У ЗАТОЦІ

Вітер пряде куделю пухнату
Веретеном в морськім безмежі,
Ранок хоче ниток намотати
На високій приморській вежі.

Добре, вітре, лиш не тчи спокою —
Я не стерплю спокійних мереж.
Ми родились і зросли для бою
В житті, повнім шквалів і хуртеч...

Покладуся під старезним дубом
Із бажанням, що не обмане:
Пробудитись в шоломі з тризубом,
Коли визов розбудить мене!..

Лонг Айленд, 1979 р.

ОСІНЬ

Знов шарудить осіннє листя під ногами,
Знов осінь смуток наєва,
А молодість, що зникла за горами,
Така барвиста, радісна була.

Ходжу по вулицях асфальтих,
А листя вітер розвіва,
А я в нім чую шепот дальний
І рідний голос десь луна.

Це Україна мене кличе,
Це кличе молодість моя,
Щоб не зрубила я обличчя,
Щоб не блукала павманя.

Я не зречуся, Україно,
Того, що молодість дала,
Змагатись буду до загибу
За щастя рідного гніза.
Я вірю, що пожмуря осінь
Не раз просварудить в імпу
І радість, що весну приносить,
Розбудить силу молоду!

Наталя Туриманович

ПЕРШЕ ЗНАЙОМСТВО НА СХОДІ УКРАЇНИ

(СПОГАД У ЗВ'ЯЗКУ З ВІДЗНАЧЕННЯМ 50-ТИРІЧЧЯ ЧИНУ ОУНР)

Советська Москва, спираючись на „пролетарі усіх країн, єднайтесь“, — застрашила окупованій народ: організованим голодом 1921 року, непосильними плянами до двору хлібозаготівель і репресіями 1927-1929 рр., колективізацією і розкуркуленням та нищенням церков 1929-32 рр., голодом 1933 року, ежовщиною 1937-38 рр., поновними арештами 1940-41 рр., а особливо переслідуванням „соціально-чужого елементу“. Все це зумовило трагічно-душевні тяжкі переживання, зневіру в якесь можливе людське життя. Крім того, московська шаленна пропаганда: „Граніца на замкѣ“, „Наші аероплани літають вище всіх і дальших всіх“, „Красна армія оснащонна первокласной технікой“, „Ні піді свойє землі нє отадім, но і чужой нє хотім“, — затруювала розум мітом про непереможність Сов. Союзу. Вічні репресії і пропаганда робили те, що певна частина населення поневолі повірила у міць московсько-комуністичної системи.

Прийшов 1941 рік. З кожним днем поголоски про війну все більш і більш ширились, хоч певності у тому не було. Рантом 22-го червня через радіо ми почули перелякано-тривожний голос Молотова: „Немецкій фашизм, злійший наш враг, оснащонний до зубов великої технікої, напал на наш необ'ятний Советський Союз!. Наша красная армія героїческі отбиваєт ворвавшегося врага“... Почувши таку вістку, на душі стало радісно і одночасно жаль, що „героїческая“ відбиває наступаючого ворога, і думалось, а може... Бог поможе...

Одного дня, в липні місяці, через містечко Г-и проходила швидкими тепами, обшарпана, голодна, невимвана, неголена „героическая“ армія, прямо на схід. Питали люди один другого, що це означає, адже фронт десь на заході, приблизно за 300 кілометрів від нас, і звідомлення подаються, що „врага“ відбито, і наш терен не має стратегічного значення, щоб тут велика армія цілими добами проходила? Голова сільради пояснював активістам, що червона армія, мовляв, не відступає, а хоче узяти ворога в кільце, щоб одним ударом знищити фашистську армію. Вже й советські активісти переставали вірити в „ударне кільце“, говорячи: „Червона армія бере тут в кільце німця, а він знаходиться на відстані 300 кілометрів від нас? Щось тут воно не тее!“..

Не пройшло і півтора місяця від початку війни, як перший вояк-німець 1-го серпня з'явився у містечку Г-х. Де ж ділася „непобедима“? По ній і слід простиг! Настало безвладдя.

Через декілька днів вибрано старосту села та поліцію в кількості 30 осіб, яка мала українські відзнаки. Промайнула думка: якщо з'явились українські відзнаки, то може це натяк на українську Державність?

Відродились спогади з 19-20 рр. як то о. Іван В-в вчив нас співати український гімн „Ще не вмерла Україна“, як церковні співаки захоплювалися цим співом. Вирувало в голові: Як тепер буде? Мабуть німці не перечитимуть відновленню Української Державності? Як народ прийме нову систему Державного Управління? Які тепер будуть школи, по своїй програмі? Вчора вся програма навчання в школах була пройнята ідеєю світової комуністичної революції, — сьогодні настав час поズбутися облудної і остогидлої ідеології.

У серпні місяці дістаю розпорядження, від новоствореного Районного Відділу Народної Освіти (РВНО), що мене призначено директором школи, в тій же місцевості, де був і раніше викладачем. Згідно інструкції, скликаю всіх колишніх викладачів (без комуністів), для розгляду і переробки учебових програм для середньої школи. Вилучається з підручників і програм все „сталінське надхнення“. В той час пошта ще не працювала, тому довелось персонально їхати до району, дати звіт про підготовку до нового шкільного року. Зав. РВНО схвалив мою настанову про напрям українськості в навчальному процесі школи і по закінченні розмов сказав: „Я вам щось дам, прочитайте вдома“.

Другого дня, замість викладати у 9-му класі тригонометрію, я прочитав отриману від району „Програму ОУНР на Осередніх і Східніх землях України“. Як тільки закінчив читати студентам „Програму“, рантом, як під диригентського паличкою, всі вигукнули останні слова програми: „Хай живе вільна Україна! Вигуки гасел продовжувалися аж до перерви. В учительській, з приходом учителів-викладовців з лекцій, зверталися до мене з запитаннями: „Що ви там у класі наговорили, що учні на всю школу кричали з завзяттям?“ Я сказав: „Ду-

же прошу, я можу Вам на великий перерві все повторити". І зробив це, не знаючи про те, що це було нелегальне.

Якогось дня мав викладати у 7-мій класі співи. Подумав, що в умовах вільної України учні мусять знати Український гімн. В часі лекції розповідаю про існування українського гімну, його зміст і напівнюю мелодію, потім записую на шкільній дощі слова. Учні нотують в своїх зашитах. Починаєм вивчати мелодію. Іде добре, остаюсь задоволений, зазначаю учням, що через тиждень будемо продовжувати вивчати гімн „Ще не вмерла Україна". В школі йде все добре, за пляном. А коли так, то можна йти і далі. Даю розпорядження про те, щоб класні керівники оголосили в класах про відкриття української церкви, яка при большевій служила за засиплище колгоспного зерна. Із 24-х вчителів лише двоє запитливо усміхнулись, багато перехрестились.

Незабаром прибув до канцелярії школи український поліцай і сказав: „Пане (не „товариш") директоре, вас кличу до поліції, і ви маєте з'явитись разом зі мною". У мене похололо на душі. Думаю: „Знов поліційна держава?" Почали в голові крутитися напружені думки... Шо я тут, в цій школі, поганого зробив? Невже і тепер має бути „генеральна лінія"?

Іду разом з поліцаем до поліції, ноги трясуться, голова розболілась... Заходимо у поліційне приміщення. Коридор. Проважатий поліцай відчиняє до великої зали двері, і там побачив 30 вишикуваних поліцай. У ту ж мить залунала команда: „Струнко!" У мене почорніло в очах і майнула думка: „розстріляють! Куди я попав?" Коли я опинився у зали і став перед невідомою мені особою, командиром, він подав команду: „Спочинь!" Всі спочили.

Командир з нетутешнім акцентом звернувся до мене: „Що ви робите в школі? Які пісні ви співаете? Хто вас навчив український гімн? Як справа з релігійним вихованням?" Після таких запитів мене почало обливати потом, ноги знову затрусилися. Думаю, таки розстріляють, — і мовчу. Командир знову запропонував мені розповісти, як іде праця в школі. Думаю: „Якщо вони знають, що робиться в школі, то краще розповісти, менша буде кара". Я й почав: „Я дістав від РВНО програму ОУН, вважав, що це є легальне і проробив серед учнів (бачу, гість ледь-ледь усміхнувся), а гімн мене навчив ще в дитинстві мій дядько о. Іван, репресований НКВД у 1937 році за СВУ, а щодо церковних

дій, то так само вважав, що коли відновилася українська церква, то очевидно дозволено".

Коли я скінчив розповідати, командир сказав: „Усе це Ви робите добре. Нам подобаються Ваші заходи, проваджувані в школі. Можемо допомогти дістати Вам пісенника „Пісні націоналіста", але не забувайте, що німці цього не люблять, будьте обережні, у скорому часі дістанете окремий телефон". Я подякував за поради, і з тінню недовір'я вийшов, під команду струнко і ввічливе прощання. Пішов я до школи без супровідника. Ішов і не знав, що думати, але вирішив і далі стояти на своєму.

Через два тижні — знову поліцай: „Вас кличу до телефону!" З'явився я знову до поліції, там допомогли зв'язатись з районом. Чи Ви є пан В-й?" Відповідаю: „Так!" Знову голос говорить до мене: „До вас приїде двох. Зустріньте їх за селом і заберіть до себе в хату". Після цих слів подав мені зовнішні ознаки тих двох і кличку. Розмова скінчилася.

Іду за село і думаю: „А чи справді то був начальник райполіції, чи може большевицька провокація?" Ще подумав: „А що, коли то місцеві комуністи (які ховались), скоплять і розправляться за мою „зраду"?

Пройшли хвилини в муках, і нарешті бачу: їдуть двоє на однокінному возі, сидять так, як мене поінформовано. Зустрілись, подали кличку. Бачу, що все ніби в порядку.

Вдома розмова тривала від 5-ї вечора до 3-ї години ночі.

Другого дня ми розлучилися, як однодумці. Через місяць уже був зв'язок постійний. Ті двоє були членами похідних груп ОУН, керованої Степаном Бандерою, який був заарештований гітлерівською владою, разом з тисячами націоналістів — за ідею Української Самостійної Держави.

Подав: С. Во-кий

ПРОПАМ'ЯТНА СРІБНА МЕДАЛЯ

Для увіковічення першого 50-ліття Організації Українських Націоналістів і на вшанування світлої пам'яті Провідника ОУН Степана Бандери у 20-ліття його смерті з руки Москви — випущено пам'яткову срібну медалью, з зображенням погруддя Провідника у виконанні маєстра М. Черешньовського і відзнакою ОУН з 1940 р.

Ціна одного примірника срібної медалі в ЗСА і Канаді 30 дол.

Проф. І. Левадний

БАТАЛІЯ ПІД ПОЛТАВОЮ — УКРАЇНСЬКЕ МАРЕНГО У 270-ЛІТТЯ ПОЛТАВСЬКОЇ БИТВИ

Наробили колись шведи
Великої слави...
Тарас Шевченко

Велика Українська Національна Революція під проводом Богдана Хмельницького визволила з-під польської неволі український народ і створила на східніх землях України козацьку державу. Щоб забезпечити собі запілля в боротьбі з поляками, Богдан Хмельницький уклав з північно-східнім сусідом — царською Московщиною — Переяславський договір, за яким Україна з цілковитим забезпеченням її повної автономії, всіх козацьких вольностей і права самостійних зв'язків з іншими державами Європи, як рівна з рівною, творила союз із Московщиною.

Але вже з перших днів по Переяславській унії московський уряд виразно виявив свої намагання захопити Україну, зденаціоналізувати її та перетворити на свою провінцію. Це побачив і Богдан Хмельницький, що в останніх роках свого життя вже не сподівався нічого доброго від Москви та своїми договорами з Швецією, Семигородом і Туреччиною шукав собі нових надійних союзників.

Загарбницька політика Москви ще більше виявилась за часів гетьманування Івана Виговського, коли його намагання забезпечити Україні волю зіткнулись з московськими спробами організувати проти нього збройні повстання, щоб усунути цього небезпечного для здійснення московських задумів гетьмана. Це привело до розриву і війни з Московщиною, яка в бою під Конотопом зазнала нищівної поразки. Внутрішній розлам і неоднозгідність різних верств українського суспільства знишили можливості скористатися наслідками цієї близької перемоги і за часів Юрія Хмельницького, а особливо після повалення полуум'яного патріота і борця за українську самостійність Петра Дорошенка, за Самойловичевого урядування Українатратить одну свою вольність за одною, навіть змушену віддати свою Церкву під владу московського патріарха і все виразніше попадає у щораз більшу залежність від Москви.

В таких умовах гетьманом стає генеральний осавул, людина з європейською освітою, великий український патріот Іван Мазепа.

Але на перешкоді усьому знову стає Москва. Новий московський цар, Петро I, стинає горожанам великі бороди і довгі убрани, розбудовує промисловість і кораблебудівництво, реорганізує армію за європейським зразком. У 1700 році в союзі з Данією та Польщею він розпочинає війну проти Швеції, з метою завоювати для себе порти на Балтицькому морі та відкрити своїй державі вихід у світ, для зв'язків з передовими країнами Європи.

Не зважаючи на те, що за Переяславським договором Україна мусіла посыпати своє військо тільки для оборони краю, коли війна починається безпосередньо біля її кордонів, цар Петро змусив Мазепу надсилати козацькі полки для боротьби зі шведами на північ і до Польщі, в межі якої потім вступила шведська армія.

Війна ця, що почалась великим погромом московських військ під Нарвою, складалась усе несприятливіше для Петра I і його союзників. Вона коштувала й Україні кольосальні жертви. Здобувши Польщу, шведи під керівництвом свого короля, талановитого військового стратега Карла XII, могли кожночасно рушити на Україну. Тому Петро казав будувати укріплення, зокрема спорудити велику фортецю в Києві на Печерську. Великі козацькі військові з'єднання воювали в Білорусії, Литві, Ліфляндії і Фінляндії. Україна мусіла також постачати хліб, харчі і транспорт московському війську і була цілковито виснажена тяжкою війною.

Проте Петро зовсім не числився з цими жертвами і не тільки не виказував будь-якої вдячності за них, але всією своєю поведінкою переконував, що в його політиці Україна відіграє роль не більшу від звичайного пішака на шаховій дошці, якого в слішний момент використовують, а коли вигідно, без жалю офірують ним. Цар не раз висловлював готовість віддати всю Гетьманщину Польщі чи комусь з західноєвропейських князів, щоб тим поліпшити своє несприятливе воєнне становище і придбати со-

бі нових союзників. Своїх обов'язків за Переяславською умовою він не додержував і завжди робив так, як диктували йому інтереси його держави.

В таких обставинах гетьман Мазепа і більшість національно-свідомої старшини почали все більше замислюватись над майбутньою долею рідного краю та шукати заходів, щоб зберегти державне існування. На Москву, що зневажала власні договори та обіцянки, числити було неможливо тим більше, що Карл XII, перемігши Данію і Польщу, кожного дня міг виступити проти останнього супротивника — Москви, і тоді військова поразка її здавалась неминучою.

І у Мазепи та близької до нього козацької старшини виникла думка про завчасний розрив з Москвою та союз зі Швецією, щоб тим врятувати рідний край. Через довірених осіб Мазепа нав'язує зв'язки зі Швецією і відновлює з нею старий договір, складений ще за Богдана Хмельницького та підтверджений за Івана Виговського, тримаючи це у великій таємниці від Москви і назовні удаючи їй свою вірність.

У 1708 році, коли, здавалось, наближалася крах Московщини і всі її союзники — Данія, Польща, Саксонія — були подолані, Карл XII зі своєю армією, що набула слави непереможної, вирушив проти останнього ворога. Він мав плян пройти в центральні московські області, знищити бойові сили Петрового війська і продиктувати Москві свою волю. Але відступаючі москалі нищать за собою всі села і міста, так що шведи не можуть знайти пристановища та харчів у зруйнованій країні. Тому Карл XII проти сподівань повертає на південь, на Україну, де розраховує на підтримку Мазепи і сприяння населення в розгортанні його бойових операцій.

Цей раптовий похід перемішує всі пляни гетьмана, який сподіався війни між шведами і москалями не на українських землях і до переходу на шведський бік ще не був у той момент повністю підготований та мав під своїм безпосереднім проводом лише 5 тисяч війська. Решта була розкидана по різних фронтах Петрової армії. З тими 5 тисячами козаків і перейшов Мазепа до шведів.

Петро поспішив вислати на Україну своє військо і, розлючений переходом Мазепи на бік Карла, наказав діяти нещадно. Москалі здобувають гетьманську столицю Батурин, руйнують її та вимордовують усе міське населення, карають смертю хороб-

ого полковника Чечеля за вчинений їм опір, запроваджують страшний терор на Україні; вишукуючи всіх запідозрених у симпатіях до Мазепи.

Задуманий згідно з пляном Карла широкий наступ на Московщину взимку 1708-1709 року не здійснився через люті морози. Шведський генерал Левенгавп, що з півночі поспішав на допомогу Карлові з великими обозами та артилерією, зіткнувся з москалями біля села Лісного на Білорусії, зазнав поразки і втратив усе майно та спорядження, що дісталось до рук ворога. Але в той час до шведського табору прибули запорожці на чолі зі своїм кочовим отаманом Костем Гордієнком, які розбили москалів біля Веприка і злучились зі шведами. У відповідь на це москалі, користуючись зрадою полковника Галагана, спалили Запорізьку Січ на Чортомлику, вирізали всіх, хто лишився там і спустошили ввесь запорізький край.

Війна на Україні з москалями, що посідали в окремих фортецях, вимагала великих зусиль від шведів і Мазепи. В червні 1709 року шведсько-українське військо оточило Полтаву. Облога затяглась через недостатність у шведів вогнепальних засобів. На допомогу Полтаві поспішив сам Петро з численною армією. Тепер він почував себе в силах одверто боротись зі шведами, бо на той час мав велику продукцію від розбудованих фабрик зброї, посадів свіже військо, вишколене за європейським зразком, яке кількісно перевищувало стомлених походами та тяжкою облогою шведів і їх українських союзників. Перед самим вирішальним боєм король Карл робив розвідку і, нещастиво зіткнувшись з Петровим роз'здом вершників, був поранений кулею в ногу.

8 липня 1709 року стала генеральна битва під Полтавою. Початок її заповідав успіх шведам та українцям, які бились з величезною відвагою. В бою військам Мазепи довелось зійтись з також українськими полками Семена Паля, що лишився вірним Москві і на засланні та бився в рядах Петрової армії. Це виклидало серед козаків Мазепи певне замішання.

Король Карл, поранений в ногу, не міг сісти на коня і командувати боєм. Його носили на кошах. Поблизу впало і розірвалось гарматне стрільно. Король знепритомнів, оглушений цим вибухом. У першу хвилину його вважали вбитим. Вістка про це блискавкою облетіла шведські лави і викликала в рядах паніку та безладдя. Користуючись цим, во-

рого почав загальний наступ і успішно розпочату битву було програно. Під цим оглядом вона була подібна до битви під Маренго, що сталаась 90 років згодом під час австрійсько-французької війни, де австрійці протягом першої половини бою мали не-змінний успіх, а у другій половині зазнали цілковитого погрому. Але наслідки цієї поразки не були для Австрії такими трагічними, як неуспіх під Полтавою для України.

Відступавших з-під Полтави шведів та українців застала на Дніпрі московська кіннота. Шведи піддалися до полону. Карл і Мазепа ще перед тим встигли переправитись через Дніпро і поїхати до Бендер. Старий віком Мазепа не переніс цієї поразки і через два місяці помер.

Перемога Петра висунула Московщину в ряди великоріджав і ґрунтовно змінила її становище серед інших країн світу. Саму назву московської держави змінено на Росію і Петро прийняв титул імператора. Так з'явилася у світі „Росія“.

Для України Полтавська невдача мала катострофальні наслідки. Гетьманщину окупувало царське військо, яке харчувалось коштом місцевого населення. Козакам було заборонено служити у війську, їх розсилали на тяжкі роботи прокладати канали та будувати Петербург. Великі податки важким тягарем лягли на український народ. Великі землеволодіння роздано царським вельможам. Са-мостійну торгівлю України з закордоном припинено і всі українські товари йшли не безпосередньо на Гданськ і Шлезьк, а через російські порти Архангельськ, Петербург, Ригу. Україна змушенна була купувати ткацькі вироби в Росії і, крім того, пла-кати тонкорунних овець та вовну з них надсилати до російських ткацьких майстерень.

Прихильників Мазепи засилали у віддалені північні краї. В 1721 році вийшла заборона друкувати на Україні книги „особливим наречієм“. Коли в 1722 році помер обраний на місце Мазепи гетьман Іван Скоропадський, вибори нового гетьмана були заборонені, а наказний гетьман Павло Полуботок, що домагався в царя скасувати цю заборону, зазнав трагічної долі. На Україні запанувала всевладна Малоросійська Колегія, що її наставив цар. Ана-тема, якій був підданий гетьман Мазепа, проголо-шувалась в усіх церквах України, як і цілої імперії, до 1892 року.

Але справа, за яку боровся Іван Мазепа, за яку віddавали своє життя учасники Полтавського бою

на тому не скінчилась. Близькі співробітники гетьмана, що разом з ним виїхали закордон, започаткувавши тим українську політичну еміграцію, не припиняли своєї акції за визволення України. Двох з них, племінника Мазепи Андрія Войнаровського та Івана Герцика, схопили закордонні царські агенти і видали Москві.

Обраний гетьманом на еміграції генеральний писар і найбільш довірена Іванові Мазепі людина, головний ініціатор українсько-шведського бойового Союзу Пилип Орлик, як представник екзильного українського уряду, розгорнув кипучу діяльність, щоб приєднати Україні союзників з числа європейських держав. Тридцять років він роз'їздив по європейських столицях, намагався створити нову коаліцію проти Москви, старався зацікавити Європу українською справою, в ім'я справедливості і прав народів протестував проти уярмлення України, розкривав справжнє обличчя Москви і застепігав західні держави перед небезпекою, яку вона, розбудувавши на північні скалю свою мілітарну по-тугу, їм несе.

Світлі ідеали Мазепи, за які провадився Полтавський бій, не загинули. Їх підхопили нові покоління українського народу, вони розквітили особливо на західноукраїнських землях, що лежали за межами царської імперії. Недарма в 1914 році, коли москалі тимчасово зайняли Галичину, вони проклинали сепаратизм на завойованих землях. З думкою про Мазепу йшли Січові Стрільці на Маківку. Тими ідеями були перейняті і новітні борці за волю України.

Сьогодні, оглядаючи трагічні сторінки історії з-перед 270 років, мусимо ствердити, що поразка під Полтавою стала не лише через мілітарну перевагу ворога, а і через внутрішні незгоди в українському таборі, де були такі люди, які під час таємних зносин Мазепи з Карлом доносили про це цареві, деякі вже після переходу до шведів верталися назад і каялись, а інші бились під Полтавою разом з москалями і тим деморалізували тих, що в лавах війська Мазепи боролись за волю.

Ось чому мусимо кріпити внутрішню згоду і це буде запорукою тому, що боротьба українського народу за свою волю і державність внедовзі вже закінчиться на нашу користь.

ЧИТАЙТЕ ВИДАННЯ ОУВФРОНТУ!
ЛЮДИНА є ТИМ, ЩО ВОНА ЧИТАЄ!

Леонід Полтава

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВІЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ В ЧІКАГО

8-Й ВІДДІЛ ООЧСУ В ЧІКАГО

Українські політичні емігранти із Зах. Європи після Другої світової війни розселювались головно по великих містах Америки, в тому і в Чікаго, Ілл. Беручи на початках будь-яку працю для прожитку, нові поселенці швидко почали самоорганізовуватись. Звичайно, давні українські поселенці в Чікаго мали різні об'єднання і товариства, головно при церквах і найбільше харитативного профілю. Людей з України, обвіяніх пожарищами війни і ще недавніх бойв проти берлінського і московського окупантів, кликали їхня честь і сумління до праці громадсько-політичного характеру, в ім'я поширення доброго імені України в Америці та допомоги Україні в її справедливій боротьбі. Цей поклик був головною причиною створення Організації Оборони Чотирьох Свобід України, ООЧСУ, на сході ЗСА, в 1946 р. Ідеї ООЧСУ знайшли своє поширення й відгук і на середньому заході країни Вашингтона; у грудні 1949 р. в Чікаго був створений Відділ ООЧСУ, якому Головна Управа надала порядкове число 8.

Політична платформа ООЧСУ стала базою для об'єднання людей націоналістичного світогляду, для яких боротьба за здійснення свободи в Україні була такою ж самозрозумілою, як і щоденна праця чи молитва до Творця. Західне суспільство, в якому опинилися десятки тисяч нових поселенців, було побудоване на ключевих принципах свободи: свободі слова, свободі совісти, свободі від страху і свободі від зліднів. Україна впродовж тисячолітньої історії завжди належала до Заходу — і всіх цих прав та свобод не мала під поновною московсько-большевицькою окупацією. Допомога Україні — наша свята мета, і ця думка згуртувала в новоствореному 8-му Відділу ООЧСУ в Чікаго людей-патріотів, яких дехто не розумів, розжившись на білому американському хлібі, задовго відгороджений від кривавих європейських подій океаном, як декому здавалось — безмежним. Та безмежність океанських просторів була „краплиною в морі“ супроти безмежних терпнів і горя української людини в поневоленій Батьківщині, на просторах в'язниці народів ССР — новочасної московської імперії, яка корінням сягала до долгорукіх та грозних.

Політична і загальногромадська діяльність ООЧСУ стрічала в Чікаго не лише опір, а й визнання, і з роками здобула повноправне громадянство в українському організованому житті у всіх діяльниках. 8-й Відділ, об'єднуючи все нове членство, згуртував довкола себе багатьох прихильників і послідовників, співпрацював і співпрацює з усіма організаціями Українського Візвольного Фронту, підтримує заходи УККА, сприяє зміцненню правопорядку в громаді, займається не лише політично, а й загально-промадською діяльністю, в тому й культурного характеру.

8-й Відділ ООЧСУ в Чікаго був створений за ініціативою активного громадського й політичного діяча дір. П. Дзидзана, який скликав у листопаді 1949 р. громад-

ську нараду таки у його домі. В нараді взяли участь близько 20 основоположників Відділу, між ними мір. А. Рак, д-р Р. Кобиличевський, П. Семків, дір. Фединський, п-і мір. Уляна Целевич, проф. Михальцевич, П. Матійців та ін.

24 грудня 1949 р. відбулися основуючі збори, в залі катедри св. о. Миколая, якими провадив голова Головної Управи ООЧСУ з Нью Йорку ред. Ігнат Білинський. Учасників 45 осіб. Створено Відділ ч. 8, першим головою Управи Відділу вибрано дір. П. Матійцева, першим заступником — П. Дзидзана, який очолював Управу в 1953-54 рр., а потім головами Відділу були: проф. Д. Шумей — дві каденції, д-р Р. Кобиличевський — дві каденції, д-р М. Харкевич, дір. П. Семків — дві каденції, проф. М. Михальцевич — три каденції, інж. В. Левицький — шість каденцій, д. Я. Загородний — дві каденції, інж. Р. Бігун — дві каденції, інж. В. Голод, д. Д. Багрій — дві каденції, а потім з 1978 р. Управу великого й активного 8-го Відділу ООЧСУ в Чікаго очолив досвідчений громадсько-політичний діяч інж. Мирон Гриневич.

Кожний голова Управи та її членство додавали в праці щось своє, певні власні ідеї, але основний прищіл у праці залишився незмінним: зміцнення української громади та активізація її для допомоги українському народові у візвольній боротьбі за створення Української Самостійної Соборної Держави і поширення українського імені та ідеї серед американського суспільства.

Перелічити всі акції 8-го Відділу ООЧСУ в Чікаго означало б перелічити всі головніші події політичного характеру за останні 30 років як в українському внутрішньому громадському житті, так і в політичному житті в громаді в діаспорі, в Україні і світі.

Коли Москва гриміла в пропагандивні сурми про Переяславський договір гетьмана Б. Хмельницького, як нібито „возз'єднання України з Росією“ та „користі“ з того дня поневоленої Росією України, — 8-й Відділ провадив відповідну роз'яснюючу акцію не лише серед своєї громади, а й серед американських законодавців.

Коли Москва закинула політичну вудку для ловлення слабосилової рибки за кордоном, виславши з пропагандивними цілями гарний танцювальний ансамбль під керівництвом П. Вірського до ЗСА, — членство 8-го Відділу ООЧСУ остірігало українських опортуністів від братання й ціluвання з висланцями Москви, які на крилах мистецтва мали занести в українську спільноту бацинілі комунізму, аполітичності громади, зренення життя в ім'я ідеї.

У 1958-60 рр. при Відділі ООЧСУ працював Національний Університет, шляхом популярних лекцій поширюючи і поглиблюючи знання та світогляд і свого членства, і всіх бажаючих відвідувати виклади громадян.

Відділ ООЧСУ тісно співпрацював з Лігою Українців Америки в Чікаго, в ті роки, коли ця Ліга виконувала до 1975 р. функції Відділу УККА.

В 1957 р., за ініціативою тогоденого голови Управи 8-го Відділу ООЧСУ д-ра Романа Кобиляцького, було створено спершу півгодинну українську Радіопрограму, потім одногодинну, під назвою „Українська Вечірня Трибуна“ — для поширення ідей і гасел ООЧСУ серед широких кіл української спільноти в Чікаго й сусідніх стейтах, для кращої інформації громади про події в Нескореній Україні та поширення доброго імені України через етер з допомогою зразків української музики й пісні. Д-р Р. Кобиляцький спершу сам і провадив цію радіопрограму, потім М. Павликович, мгр. Федак, (коротко п. Яворський) а з 1969 року — д. Василь Палагнюк. (Про цю радіогодину див. окрему інформацію).

Всі управи 8-го Відділу ООЧСУ в Чікаго із членством присвячували належну увагу влаштуванням різних українських національних свят, часто у співпраці з СУМА, згодом ОЖ ОЧСУ та ін. братніми Організаціями УВФронту; влаштовували імпрези політичного і культурного характеру: відзначування річниць відновлення Української Держави з 1918 і з 1941 років, свята Соборності України, річниць героїчної смерті Головного Командира УПА ген.-хор. Т. Чупринки-Шухевича, сл. п. Провідника ОУН Степана Бандери, сл. п. Біласа і Данилишина, маніфестаційні збори, віча, масові демонстрації на вулицях і площах Чікага та ін.

З ініціативи 8-го Відділу ООЧСУ до Чікаго приїздили різні талановиті українські мистецькі ансамблі, як Студія Мистецького Слова під кер. п-і Лідії Крушельницької з Нью Йорку, театр „Заграва“ з Канади, Український Оперний Ансамбль із Нью Йорку та ін.

8-й Відділ ОOЧСУ був тим, хто негайно ж підтримав організаційні й фінансові заходи, що були необхідні для перебрання занепалої в інших руках Щадниці „Певність“ на Півночі Чікаго та обернення її в Українську Щадницю „Певність“ у 1964 р., на чолі з президентом д-ром Юлієном Кулясом, вихованцем СУМА, активним суспільно-громадським діячем, яка за 14 літ наполегливої праці осягнула українського чуда в американському економічному світі: понад 40 мільйонів дол. майна, та вже пожертвувала понад 200,000 дол. на українські цілі. Членами Дирекції Української Щадниці „Певність“ є декілька активних працівників 8-го Відділу ОOЧСУ.

Важко назвати члена 8-го Відділу ОOЧСУ, який не брав би участі в тих чи ін. українських організаціях чи установах, в українознавчих школах, союзовообезпечень, ветеранських, прицерковних, професійно-станових чи ін. організаціях і товариствах.

У всіх трьох основних ділянках організованого українського життя — політичній, культурній та економічній — управи і членство 8-го Відділу ОOЧСУ в Чікаго беруть активну, часто й провідну участь, вкладаючи безліч годин жертовної праці, знання й енергії та часу в кожну добру справу і не спускаючи з поля зору основних завдань: збереження української етічної спільноти в Америці, як національного резервуару Нескореної України та допомоги Українській Нації в її боротьбі за віднову тисячолітньої державності.

Відділ справно розчислюється з фінансовими зобов'язаннями

відносно Головної Управи ОOЧСУ, поширює відповідну літературу; більшість членів передплачуєть пресовий орган ОOЧСУ журнал-місячник „Вісник“, „Шлях Перемоги“ та ін. національну пресу, батьки передплачуєть для дітей і молоді видання ЦУ СУМ — „Крилат“ та „Авантгард“, заохочуючи дітей до читання українських видань. І хоча денационалізаційний процес діє та вириває з української етічної громади чимало молоді, все таки і в цій ділянці помітні успіхи. Можна лише уявити, що було б без таких цінних зусиль на еміграції за останні 30 літ... Вив'язуючись зі своїх фінансових зобов'язань, 8-й Відділ ОOЧСУ зумів ще й придбати чималу площу (два з половиною акри землі) для пікніків у місцевості Палатайн, поблизу спортивної площа СУМА. Сам Відділ приміщується в Домі СУМА, що належить Осередкові СУМА ім. Миколи Павлушкова.

Як сказав голова Управи 8-го Відділу інж. Мирон Гриневич, — „Успішну працю нашого Відділу завдячуємо нашому членству, яке своєю жертвою працею дало змогу всім управам виконувати нелегкі обов'язки в рамках Організації Оборони Чотирьох Свобід України“.

До свого 30-ліття діяльності 8-й Відділ ОOЧСУ в Чікаго — у 1979 році — прийшов із такими видатними осягами, за які не лише наша патріотична громада в Чікаго, а й вся спільнота в діяспорі, і Нескорена Україна скажуть щире „Спасибі!“

* * *

Тому, що до „Історії ОOЧСУ“ (1946 - 1976 рр.) не ввійшла інформація про 8-й Відділ ОOЧСУ в Чікаго, ми присвятили цьому активному Відділові більше уваги, бажаючи Управі й членству нових осягів у праці — в новому 30-літті!

Ці та дальші інформ. матеріали зібрали автор під час триденного перебування в Чікаго, восени 1978 р.

РАДІОГОДИНА „УКРАЇНСЬКА ВЕЧІРНЯ ТРИБУНА“

Окрім місце у великий і різноманітний діяльності Організації Українського Визвольного Фронту в Чікаго займає ціотижнева радіопрограмма „Українська Вечірня Трибуна“, створена ще в 1957 р. з ініціативи д-ра Романа Кобиляцького при 8-му Відділі ОOЧСУ. Її першим керівником і редактором був д-р Р. Кобиляцький, відоміт суспільно-громадський і політичний діяч ще в Рідному Краю, кілька разів голова Управи 8-го Відділу ОOЧСУ в Чікаго.

Головні завдання „Української Вечірнії Трибуни“: поширювати ідеї ОOЧСУ серед української спільноти великого Чікага і таких сусідніх стейтів, як Індіана, Вісконсин та Мічіген, несения через етер інформації про найновіші події в окупованій, але не упокореній Україні та поширення доброго українського імені шляхом надавання, відповідно, коментарями, української музики й пісні.

З півгодинної радіопрограмми „Українська Вечірня Трибуна“ незабаром стала одногодинною. Нею керували після д-ра Р. Кобиляцького пп. М. Павликович, мгр. Федак, коротко — п. Яворський, а з 1969 р. д. Василь Палагнюк.

Впродовж довгих років праці радіогодини змінювались надаючі станції, інколи дні її години пересилань, але незмінними залишались головні ідеї „Української Вечірньої Трибуни“, бо впродовж 30 літ виявилися незмінними і зав-

жди діючими головні ідеї Організації Оборони Чотирьох Свобод України, тепер під довголітнім крівництвом одного з організаторів ООЧСУ ред. Ігната Білінського.

Звичайно, жрім політичної інформації, коротких вісток, коментарів до політичних подій в Америці, в Україні і в світі, „Українська Вечірня Трибуна“ щотижня надає важливі вістки з суспільно-громадського і культурного та релігійного життя нашої громади в Чікаго і української спільноти в діаспорі, інформує про новини в діяльності науки, шкільництва, літератури, музики, театру, опери, присвячує багато уваги українській музіці й пісні.

Від часу до часу програма надає і спеціальні передачі англійською мовою, наприклад, під час Різдва — з виступами талановитої сумівської молоді і студентів. Тоді для американського слухача, крім співочо-музичних точок, надаються також пояснення: хто такі українці, чому вони живуть у Америці чи Канаді, а зокрема — скільки їх у Чікаго, як вони живуть, що роблять, які осяги мають, як вони стараються допомагати Україні в боротьбі проти московсько-большевицької окупації і т. п.

На хвилях „Української Вечірньої Трибуни“ часто виступали голови 8-го Відділу ООЧСУ, голови Управ Осередків СУМА в Чікаго, місцеві письменники, мистці співу та ін., в тому член НТШ, УВАН, представники Асаціяції Діячів Української Культури, АДУК, та ін. Десятки тисяч слухачів мали нагоду почутти виступи останнього Прем'єра Уряду України з 1941 р. Достойного Ярослава Стецько і його дружини, редактора різномовних видань АБН п-і мгр. Слави Стецько, голови Центральної Управи Спілки Української Молоді мгр. Омеляна Коваля з Бельгії, головного предсідника братньої УНПомочі ред. Володимира Мазура з Пітсбургу та ін., а з-поміж діячів української культури — сл. п. видатного поета Олеся Бабія, жителя Чікаго, виступи поетеси Ганни Черінь, записаний на стрічку голос поетеси Ольги Лубської з Коннектикуту, виступи Л. Полтави з Нью Йорку та ін. Останнім часом на хвилях „Української Вечірньої Трибуни“ часто виступає з важливими політичними коментарями письменник Степан Любомирський.

У відповідальній і складній праці над підготовкою програм та наданням їх у етер виробився на здібного редактора програми д. Василь Палагнюк, якому часто допомагає його дружина, п-і Люба Палагнюк, і тепер програма „Українська Вечірня Трибуна“ в Чікаго є однією з найкращих такого типу радіопрограм у Америці.

* * *

Слухайте радіопрограму „Українська Вечірня Трибуна“ кожного тижня по понеділках, від години 8-ї до години 9-ї вечора із радіостанції ФМ на хвилях 103.1 метрів.

24-Й ВІДДІЛ ООЧСУ В ЧІКАГО

Відділ ООЧСУ в Чікаго на далекому південному дістав від Головної Управи ООЧСУ порядкове число 24, що вказує на те, що українці в тому районі міста почали поселюватись трохи згодом. Рік створення Відділу — 1950.

Історія створення, діяльності та осягів цього Відділу досить докладно висвітлена в „Історії ООЧСУ“ на стор.

262-265 (Нарис до 30-річчя діяльності ООЧСУ, видання Головної Управи ООЧСУ в Нью Йорку в 1977 році). Тому звертаємо увагу зацікавлених до тієї презентативної книги на 308 стор., з численними фотодокументами.

До сказаного про 24-й Відділ ООЧСУ в названій книзі треба додати, що всю, надзвичайно велику активність, виявлену тим Відділом, а також особливо велику допомогу місцевому Осередкові СУМА ім. Крутів — виконували впродовж понад 20 років лише 34 члени Відділу. Отож, кількість невелика, але на цім прикладі бачимо, що означає якість!

Наземо голів Управи 24 Відділу ООЧСУ: дд. Ярослава Комарішського (в роках 1952-54), Антона Гайдука, який керував Відділом 13 рр. та є головою Управи й тепер: у різні роки були головами дд. Орест Галан, Володимир Турчиновський, Олександер Зрада, Володимир Савчак, Микола Білецький. Багато друзів виконують різні обов'язки в Управі Осередку СУМА ім. Крутів, або належать до Управи Відділу ООЧСУ чи й поєднують різні обов'язки в обох управах, як ось дд. Григорій Дронь, Микита Семків та ін., в тому й декілька активних пань-подруг.

В інформації про Осередок СУМА ім. Крутів та Відділ Юнацтва ім. Конотопу на далекому південні Чікаго ми довше спинялися на останніх роках (1973-78), коли в тому районі сталися прикрай зміни в складі населення, батьки й багато дітей виїхали в інші, спокійніші дільниці, і сама домівка 24-го Відділу, і Українознавча Школа, і Осередок та Відділ СУМА опинилися в загрозливому становищі, на краю самоліквідації.

Невелика кількість батьків-ентузіастів, які там ще залишилися, шукають можливостей продати домівку, придбати невелику іншу і в новому спокійнішому районі відновляти так гарно розвинену і таку потрібну для української громади (і для самого міста Чікаго!) та для Української Справи діяльність.

Бог на поміч у 1980-му році!

(Далі буде)

ВОРОГ ПІДТВЕРДЖУЄ

У селі Боратині на Львівщині відкрили цього літа „пам'ятний знак“ і „музей“, присвячені московсько-большевицькому розвідчику Кузнецову, якого зліквідували геройчна УПА.

Окупаційна „Радянська Україна“ з 25 липня 1979 р. з тієї нагоди „плакала в жилетку“ (подаемо уривок — без коментаря):

„БОРАТИН Львівської області, 24. (Кор. „Радянської України“). У хаті селянина Голубовича, що стоїть край села Боратина Бродівського району, в березневу ніч 1944 року легендарний радянський розвідник Микола Іванович Кузнецов здійснив свій останній подвиг. У першій ситуації з оунівцями — лютими ворогами українського народу і гітлерівськими прислужниками — він підрівав себе і бандитів гранатою. Тоді ж мужньо загинули друзі М. І. Кузнецова, партнізані з загону Д. І. Медведєва, І. В. Белов та Я. С. Камінський“.

ЩО ПИШУТЬ ІНШІ

ДЕЩО ДО СТАТТІ О. ДОМБРОВСЬКОГО

(ПРО „НОВУ ТЕОРІЮ“ О. ПРИЦАКА)

Тут буде дещо про статтю Олександра Домбровського, що була передрукована в „Канадійському Фармері“ 12 березня 1979 р. Редакція цим передруком виконала добру роботу, даючи нагоду читачам, які не читають „Америки“ й журналу „Сучасність“, довідатись про нову „теорію“ О. Пріцака з його праці „Відкіль єсть пішла руска земля“.

Як читаемо в статті О. Домбровського „проф. О. Пріцак проповідує неонорманізм“ і що „представник вільної української історичної науки в діяспорі придумав таку концепцію походження Київської Руси, яка по своїй суті попирає совєтську тезу „спільноти“ доби Київської Руси, в дусі Сталінської, а тепер Брежньовської дружби народів... (для) штучної фабрикації так званого „совєтського народу“.

Приkre й сумне ствердження автора та ще й про-

відника відділу при Гарвардському університеті, який так щиро підтримується кишенею українського народу.

Москва, а власне її історики, коли їх так можна назвати, маючи на увазі правду, незалежно ні від чого — фальшує історію. Це торкається всіх відділів культури.

Що праця є полічником для свого народу і що можна дивуватись і журналові „Сучасність“ за друковання праці Пріцака, все є правдою.

На жаль, між нами напевно ще є „євнухи“ (термін О. Пріцака) і їх тяжко позбутись, бо може ще вони зароблять і добре гроші... Ця теорія О. Пріцака напевно лишиться між нами „для архіву“.

Павло Кудин

(За „Вільним Світом“ ч. 15, 1979, Вінніпег).

Панько Незабудько

МЕЧЕМ АРЕЯ ПО ГОЛОВІ

(Фейлетон з нагоди появи книжки І. Біліка „Мечем Арея“)

До цього часу я, як і величезна більшість українців, які цікавляться історією нашого народу, знат про його минуле те, що мене навчили в школі, або що сам вивчав із книжок. Знав, що наш народ живе на своїй території від непам'ятних часів і завжди хтось над ним мусів панувати і завжди хтось мусів його щось учити; що наш народ знат лише продукувати хліб та інші харчі, їсти, пити горілку і меди, співати, танцювати, плакати, кохатись, плодитись, умирати та гнитись у три ноги перед своїм паном — займанцем, „візвозителем“ або „вчителем“. Знав, що панували різні лоти, гуни, скити, татари, литовці, а пізніше поляки, москалі, румуни, чехи й угорці-мадяри. Москвали панують і нині, й цьому фактам не можуть підягти заради найкращії свободи ОН та їх резолюції про деколонізацію. Пробували панувати й пікні, але ця штука їм не вдалась, бо добре дістали по зубах від українців, а після Другої світової війни частково її сажі опинились у неволі.

Правда, і ми мали славні періоди в нашій історії, за князів Олега Вітчого, Святослава Завойовни-

ка, Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, короля Данила, а пізніше за гетьмана Богдана Хмельницького. Але ось закордоном вискають подекуди деякі наші „знавці“ минулого, які готові відписати від України період Княжої Руси, мовляв, коли вона існувала, то ще український народ не був обформлений як повноцінний державний народ; що Запорізькі козаки — це був різнопаціональний конгломерат-збирянина, а „коліївщина“ — це звичайна банда. Знаємо пребагато наших „мудреців“, які, вхопивши за московську „мудрість“, доказують „троєдність“ Княжої Кіївської Держави.

Читаючи отаке, чи слухаючи, дивуєшся страшно: навже ж ми здібні лише їсти борщ і вареники, пити брагу і годити-догоджати кожному пройдисвітovi, який ступає на нашу землю з метою її захарбати, а нас поневолити? Навже ж ми до нічого не здібні, лише до леміша й ціпа? І звідки ми, українці, взялись, коли ми не причетні до Кіївської Русі? Хто заселяв перед нашими широкі простори нашої батьківщини? З якої плянети й коли злетілими на нашу землю і, попри страшне лихоліття, що

триває століттями, становимо й досьогодні подавлюючу більшість на близько одному мільйонові квадратових кілометрів нашої етнографічної території?

Аж ось прочитав я роман про величого і славного руського „гусіського“ князя Готила, відомого в міжнародній історії як страшного Атилю, та прекрасно написану наукову розвідку, оперту на ряд авторитетних джерел і звичайній логіці.

Начитався я багато про Атилю, навіть фільми бачив про нього. Всюди його представляють як дикого й лю того монголоїда. А виявляється, що був князь русів, великий лицар, зрівноважена людина, прекрасний полководець і організатор державного життя; не можновладець, а людина поміркована, яка респектувала і покорялась рішенням віча. Отакий то був „варвар“ Готило-Атилю. Відносно державних законів, лицарської шляхетності і загальноміської справедливості, то тодішні „культурні“ римляни, греки й готи були дійсно варварами і рабовласниками.

Що народ від народу переймає дещо, то це торкається не лише нас, „бідних“ українців, але й усіх народів. Але щоб порядку і воєнного ремесла вчились русичі від варягів — це велика чужа „буйда“, пущена від тієї, яка твердить, що Готило-Атилю був „історичним страховищем“. Хто з нас не бачив фільму про легендарного Тараса Бульбу, мітничого українського козацького полководця і героя, вигаданого безсмертним Миколою Гоголем, ролю якого іграв голівудський актор півмонгол Юл Брінер? Хіба ж то був типовий запорізький козак? Та ж це була дивовижна расова мінанкіна монголоїда й індіяніна, а не козацький отаман. Артист заіграв так як режисери наказали.

Кожна нація має вплив на інші нації і від інших багато дечого запозичає і присвоює. Особливо це стосується сусідніх націй і народів, або які мають широко розвинений контакт. Ось, наприклад, як Америка була страшно захоплена англійськими „битлесами“ і який колosalний вплив вони зробили на американців, або як „гітис“ промостили собі шлях навіть до загратованого СРСР; або як американці були захоплені африканськими танцями й піснями, які й тепер муляють вуха культурний людін; або як в американському світі спопуляризовано італійську „пісу“ (тут кажуть „міца“); або як американська історіософія відносно історії Сходу Європи скоче собі на московському ім-

періалістичному шпурочку; або як москалі запозичили собі з Заходу цивілізацію, до якої їй досьогодні не годні припасуватись; або як вони скрали в нас наше старе історичне ім'я „Русь“, присвоїли собі наш борщ і вареники, а до того всю культуру.

Від греків прийняло наш народ християнство, від болгар — кирилицю, але в християнську релігію вложив він свій інтимний зміст, а кирилиця стала фактором нашого культурного розвитку. Це не біда. Біда в тому, що багато з нас ще й сьогодні захоплюються візантізмом, геленізмом і латинством більше від греків чи італійців.

Москалі замітки роздувають побрехеньки що, мовляв, „велика російська культура“ мала і має вплив на українську. Фактично було і є павпаки. Українці від москалів засвоїли собі хіба непристойно лаятись, вигукувати під час танців, матюкатись і пиячати.

Хто трохи ознайомлений з воєнними подвигами Готила-Атилю, той лише посміхнеться з твердженнія, що русичі вчились воєнної штуки і штуки правління державою у варягів, або сьогодні на ненаукове твердження, що гуни, анти чи скити це не були прайсторичні предки. А на твердження, що українці не приєдні до Княжої Київської доби, здоровово собі зарегочеться. Усім же тим, котрі беруться писати, чи доповідати, про гунів, антів, скитів й ін. наших далеких історичних пращуров, радімо прочитати роман тисячеліття Івана Білника „Меч Арея“, а особливо його блискучу наукову розвідку про київського великого князя Богдана Готила-Атилю, оперту на цілий ряд авторитетних міжнародних джерел. Прочитавши її, кожний дістане порядно мечем Арея по голові, як ось і я, і йому від того багато чого приясниться в голові відносно затуманеної нашими ворогами нашої праісторії.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Вийшло ч. 6 журналу „ТЕРЕМ“ у виданні АДУК, Відділ у Детройті. Це число повністю присвячене творчості поета-писемника Василя Барки. Зредагував письменник Юрій Тис-Крохмалюк.

На 114 стор. поміщено праці літературознавців про творчість Василя Барки: „Поет одержимий поезією“ — Остап Тарнавський, „Розкривається глибини і готичне серце“ — Богдан Рубчак, Автобіографія автора і зразки його поетичної і прозової творчості та три есії. Крім того, рецензії, оцінки, листи до редакції та бібліографія творів Василя Барки. Ціна 7 дол. Писати:

A. D. U. K. TEREM
13588 Sunset St., Detroit, Mich. 48212

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ „ПЕВНІСТЬ“

Security Savings and Loan Assn.

ГОЛОВНІ БЮРА:

936 N. Western Avenue
Chicago, Ill. 60622
312-772-4500

ФЛІЯ:

2166 Plum Grove Road
Rolling Meadows, Ill. 60008
312-991-9393

УРЯДОВІ ГОДИНИ:

Понеділок 9 — 3 по пол. 9:30 — 6 веч.
Вівторок 9 — 7 веч. 9:30 — 4 по пол.

У середу — зачинено

Четвер 9 — 3 по пол. 9:30 — 4 по пол.
П'ятниця 9 — 7 веч. 9:30 — 8 веч.
Субота 9 — 1 по пол. 9:30 — 12:30 по пол.

- Платимо найвищі відсотки, дозволені законом, на всіх родах ощадностей, нараховувані щоденно й виплачувані квартально.
- В „Певністі“ одержуєте відсотки від відсотків.
- Сертифікати 5 $\frac{3}{4}$ % — 8%, залежно від часу й суми, на які їх вкладається.
- „Певність“ дає повну фінансову обслугу, на яку дозволяє закон.
- Вогнетриві скриньки для перевозування цінних речей.
- Простора площа для паркування авт.

ЩАДІТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ЩАДНИЦІ „ПЕВНІСТЬ“ — НАЙБІЛЬШІ

УКРАЇНСЬКІ ФІНАНСОВІ УСТАНОВІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ!
ВСІ ЩАДНИЧІ КОНТА ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО ВИСОТИ 40 ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ.

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.

ВИДАЄ ПОЗИЧКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА
ОРГАНІЗАЦІЯМ; СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І
ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ
ЧЕКАМИ; УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШІЙ
КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ,
ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,
вакації, весілля та інші цілі.
СПЕЦІЯЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
Майно кожного вкладчика чи позичкодавця
забезпечене.

Приймає ощадності і платить 6 $\frac{1}{2}$ % дивіденди

Безплатне забезпечення ощадностей

Безплатне життєве забезпечення

до 2,000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS)
FEDERAL CREDIT UNION
301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

СТЕЙТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“БУДУЧНІСТЬ”

У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ. НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИЧКИ НА АВТА, ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЇ, ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ (КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5 $\frac{1}{4}$ % ДИВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT
4641 Martin Ave., Detroit, Mich.
3011 Caniff, Hamtramck, Mich. 48212
Tel.: 843-5411

КНИЖКОВА НОВИНА

Леонід Полтава — „Образ Степана Бандери в літературі і мистецтві“, видання Головної Управи ООЧСУ, 1979 рік.

На 44 сторінках великого формату із 10-ма ілюстраціями, у цій книжці проспівано теплими і щирими словами славу Провідникові Революційної ОУН Степанові Бандері, у 70-ліття його народження і 20-ліття смерти з руки Росії — на стійці Національної України.

Автор використав поетичні твори, скульптури, портрети зі сл. п. Провідника, використав видання УПА і Підпілля, упівські літературні видання, твори поета-упівця Марка Боеслава і таких поетів, як Б. Нижанківський, П. Савчук, Ольга Лубська, О. Кізко, М. Щербак, І. Калиненко — о. д-р Богдан Курилас, ЧНІ, Д. Мур, М. Верес, М. Ситник, Віра Ворскло, І. Шанковського та ін., в тому й невідомої „Жінки з-над Дніпра“, які прославляють Провідника Степана Бандера у смутку з приводу його смерті і у вірі, що земна смерть не може пригасити його визвольних ідей і чинів. Покликаючись на праці д-ра Д. Донцова, д-ра А. Бедрія, Я. Славутича, д-ра

О. Воропая, д-ра М. Чарторийського, недавно померлого в Нью Йорку члена НТШ сл. п. Івана Мартинюка та ін., Л. Полтава має у цім виданні — першім такого характеру — Степана Бандера як патріота-соборника і зразкового невгнутого Українського Революціонера-Державника, а також тих, які ішли з ним чи йдуть далі в рядах ОУН.

Гарна обкладинка, червоно-чорна, виконана мистецем із Канади проф. Петром Сидоренком, крейдяний папір та дбайливий друк друкарні „Америка“ у Філадельфії гідно доповнюють це вартісне видання.

Книжка „Образ Степана Бандери в літературі і мистецтві“, позначена знаком ООЧСУ, є одночасно і новим вкладом цієї динамічної Організації УВФронту в нашу літературу та національне літературознавство.

Д-р Ос.

ПРОТЕСТ Д-РА МИКОЛИ СТЕПАНЕНКА

Відомий суспільно-громадський діяч і науковець проф. д-р Микола Степаненко переслав 1-го вересня 1979 р. „Пересторогу і заяву“, в якій стверджує, що він ніколи не одержував 10,000 дол. від Представництва Вик. Органу УНРади в Канаді, але фальшивку з дискримінаційними твердженнями хтось розсилає з дому п. Марусі Бек у Детройті, з підписом „Рада прихильників УНР“. До тієї Ради, як стверджує д-р М. Степаненко — Віце-президент УНР з Екзилі, входять І. Кедрин-Рудницький, В. Саленко та ін.

Проф. д-р М. Степаненко перестерігає, що буде змушені передати на судовий розгляд наклепи і знеславлення, друковані в „Трибуні“ ч. I. 1979 тієї Ради в Детройті.

Голова Представництва ВО УНРади в Канаді п. Микола Липовецький ствердив у листі з 29 вересня ц. р., що ніколи не було виплачено д-рові М. Степаненкові 10,000 дол. на поїздку до Австралії чи будь-коли та що розсланий з Детройту лист „був підфальшований“, як сказано в листі п. М. Липовецького.

„РАДЯНСЬКА УКРАЇНА“ КРИТИКУЄ „ВІСНИК“

Окупацийно-московська „Радянська Україна“ в числі 209 з ц. р. у пасквілі під наг. „Відповідь безбагченкам“ критикує вільних українців на заході та їх пресу, зокрема „Вісник ООЧСУ“, і вихвалює червоний „рай“.